

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Lucie Bartůňková

Mezinárodní organizace divadelních knihoven a muzeí (SIBMAS)

Bakalářská práce

Praha 2007-05-10

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Milena Černá

Oponent bakalářské práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Zadani bak. prace
podepsane reditelem

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 10. května 2007

.....
podpis

Identifikační záznam

BARTUŇKOVÁ, Lucie. *Mezinárodní organizace divadelních knihoven a muzeí (SIBMAS) [International asociation of libraries and museums of performing arts (SIBMAS)]*. Praha, 2007-05-10. 46 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Milena Černá

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je Mezinárodní organizace divadelních knihoven a muzeí (SIBMAS). Cílem práce je podat základní informace o této organizaci a institucích, které pod ni spadají. Práce je rozdělena na čtyři kapitoly. První pojednává obecně o organizaci SIBMAS, o jejím fungování a členství v ní (<http://www.sibmas.org>). Druhá kapitola zahrnuje výčet členských institucí ve světě (kromě ČR), včetně popisu osmi vybraných knihoven a muzeí. Třetí kapitola se věnuje institucím, které patří do národního střediska SIBMAS České republiky (<http://www.divadlo.cz/sibmas>). Čtvrtá kapitola je vyhrazena Divadelnímu ústavu v Praze, který zastává funkci sekretariátu národního střediska, a jeho knihovně (<http://www.divadelni-ustav.cz>). [Autorský abstrakt]

Klíčová slova

Divadlo, divadelní organizace, divadelní knihovny, divadelní muzea, SIBMAS, Divadelní ústav, divadelní archiv, divadelní dokumentace, divadelní oddělení

OBSAH

Předmluva.....	1
1 Organizace SIBMAS.....	2
1.1 Řízení.....	3
1.2 Konference.....	4
1.3 Členství.....	6
2 Členové SIBMAS ve světě.....	7
2.1 Austrálie - National Library of Australia	13
2.2 Francie - Bibliothèque Nationale de France – Oddělení hereckého umění.....	13
2.3 Velká Británie - Shakespeare Centre Library	14
2.4 Itálie - Biblioteca e Raccolta Teatrale del Burcardo	15
2.5 Maďarsko - Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet	16
2.6 Rusko – Sankt-Peterburskij gosudarstvennyj muzej teatralnogo i musicalnogo iskusstva.....	16
2.7 Slovensko – Divadelný ústav Bratislava.....	17
2.8 Spojené státy americké – Harvard Theatre Collection.....	18
3 Národní středisko SIBMAS – Česká republika.....	20
3.1 Knihovna NIPOS	21
3.2 Archiv Národního divadla v Brně	22
3.3 Moravské zemské muzeum - oddělení dějin divadla	23
3.4 Knihovna JAMU	23
3.5 Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi.....	24
3.6 Městská knihovna v Praze - Divadelní a filmový úsek.....	25
3.7 Slezské zemské muzeum Opava – Divadelní oddělení.....	26
3.8 Národní muzeum v Praze – Divadelní oddělení.....	27
3.9 Knihovna divadelní vědy FF UK.....	27
3.10 Konzervatoř Duncan centre.....	28
3.11 Archiv divadla J. K. Tyla.....	29
3.12 Knihovna DAMU.....	29
3.13 Knihovna a archiv Centra experimentálního divadla v Brně.....	30
3.14 Archiv Národního divadla v Praze	31
4 Divadelní ústav v Praze.....	33
4.1 Institut umění.....	33
4.2 Česká centra nevládních organizací.....	35
4.3 Kabinet pro studium českého divadla.....	35
4.4 Publikace Divadelního ústavu.....	36
4.5 Informační centrum na internetu.....	37
4.6 Prospero.....	38
4.7 Kyliánova nadace.....	38
4.8 Současný stav.....	39
4.9 Knihovna Divadelního ústavu.....	40
4.9.1 Historie knihovny.....	40
4.9.2 Fond knihovny.....	40
4.9.3 Oddělení knihovny.....	41
4.9.4 Katalogy a kartotéky.....	42
4.9.5 Služby.....	42
5 Závěr.....	43
Použitá literatura.....	45

Předmluva

Tématem mojí bakalářské práce je „Mezinárodní organizace divadelních knihoven a muzeí (SIBMAS)“. Cílem práce je podat základní informace o této organizaci i o institucích, které jsou jejími členy. Zvláštní kapitolu potom tvoří Divadelní ústav v Praze a jeho knihovna.

Původně jsem zamýšlela vypracovat bakalářskou práci pouze na téma Divadelní ústav, protože se zajímám o divadlo a v tomto ústavu jsem také vykonávala povinnou školní praxi. Ovšem při vyhledávání základních dokumentů jsem narazila na zmínky o organizaci SIBMAS a po dohodě s PhDr. Milenou Černou jsem se rozhodla primárně zaměřit na ni a téma Divadelního ústavu zpracovat pouze jako její součást. Zadáni práce jsem odevzdávala již s touto změnou, a proto jsem se od něj neodchýlila, pouze jsem vynechala kapitolu „Úvod“, kterou jsem po pozdější úvaze shledala v mé práci nadbytečnou.

Vzniku této práce předcházela bibliografická rešerše na téma „Divadelní knihovny a muzea v Evropě“ zpracovaná pro předmět Dokumentografické informační systémy, ze které jsem převzala základní dokumenty pro studium dané tematiky.

Informace o jednotlivých institucích jsem čerpala převážně z jejich oficiálních webových sídel, při výběru dokumentů jsem byla limitována českým, slovenským, anglickým a ruským jazykem. Proto jsem výběr zahraničních institucí v kapitole 2 musela nejprve zúžit na instituce, které mají své internetové stránky dostupné v některém z těchto jazyků. Při extrahování informací o francouzské Národní knihovně mi k překladu do angličtiny velmi dobře posloužil volně šiřitelný internetový překladač Babelfish. Jinak proběhlo získávání materiálů bez větších problémů. Ráda bych na tomto místě poděkovala Mgr. Jitce Novákové z Archivu národního divadla v Brně, která mi o něm velmi ochotně zprostředkovala informace, které se jinak velmi těžko shánějí. Poděkování patří také vedoucí práce PhDr. Mileně Černé za cenné rady k finální úpravě práce.

Celkový rozsah bakalářské práce je 46 stran včetně seznamu použité literatury. Práce je rozdělena do základních kapitol podle předběžné osnovy v zadání bakalářské práce a zaměřuje se na tyto podstatné otázky: organizace SIBMAS, členové ve světě, členové v České republice, Divadelní ústav v Praze. Po těchto hlavních okruzích následuje závěr.

Všechny informační zdroje, které jsem při práci využila, jsou vyjmenovány v seznamu použité literatury umístěném za poslední kapitolou. Bibliografické citace v seznamu jsou upraveny podle normy ISO 690 a ISO 690-2 a seřazeny abecedně.

1 Organizace SIBMAS

Mezinárodní organizace divadelních knihoven a muzeí (v originále Société Internationale des Bibliothèques et des Musées des Arts du Spectacle – dále jen SIBMAS) byla založena v Paříži v roce 1954. Jednalo se o iniciativu André Veinsteina, pozdějšího ředitele Divadelního oddělení francouzské Národní knihovny, která se stala také hlavním sídlem organizace. Oficiální sídlo tedy je ve francouzské Národní knihovně, oddělení Divadelního umění, ulice Rue de Richelieu 58, Paříž, Francie. Původní záměr byl vytvořit SIBMAS jako součást organizace IFLA, která by se zabývala oborem herecké umění. V roce 1976 bylo rozhodnuto, že bude SIBMAS pokračovat jako samostatně fungující. Jejím hlavním cílem je podporovat praktický i teoretický výzkum v oblasti dokumentace umění a udržovat mezinárodní spojení mezi knihovnami, specializovanými muzei a specializovanými dokumentačními a informačními středisky. Při těchto kontaktech pak může docházet k výměně praktických i teoretických zkušeností, lze koordinovat akce členů a umožňovat výměny mezi nimi. Témata daného oboru jsou každé dva roky probírána na odborných kongresech, které SIBMAS pořádá. Členové organizace se účastní také tří stálých projektů:

The World Directory on Theatre Museums and Libraries – slovník, který byl publikován v 5. edici na jaře 1996 a od 7. března 2002 je přístupný také v on-line verzi

The International Bibliography of Theatre (IBT) – oborová bibliografie, publikována na Brooklynské univerzitě v New Yorku centrem Theatre Research Data Centre

The World Encyclopedia of contemporary Theatre – během let 1994-2000 bylo vydáno celkem 6 dílů

Kromě těchto projektů je SIBMAS autorem adresáře *SIBMAS Directory of Performing Arts Collections and Institutions*. Ten obsahuje více než 7 000 institucí z celého světa, které mají ve svých sbírkách fondy s tematikou hereckého umění (divadlo, opera, hudba, balet, film, cirkus, rádio, televize, kabaret, pantomima). Informuje nejenom o instituci samotné, ale v některých případech i o konkrétním složení sbírek. Seznamy jsou řazeny abecedně podle názvu instituce (původní a anglická verze názvu), podle názvu sbírky a podle místa původu. Adresář je neustále rozšiřován a nyní je přístupný také v on-line verzi na adrese <http://www.sibmas.org/idpac/index.html>.

SIBMAS zároveň udržuje stálý kontakt s organizacemi IFLA (Mezinárodní federace divadelních sdružení a institucí), ICOM (Mezinárodní rada muzeí), FIRT/IFTR (Mezinárodní

organizace pro divadelní výzkum), IATC (Mezinárodní sdružení divadelních kritiků), ITI (Mezinárodní divadelní ústav), PERSPECTIV (Asociace historických divadel v Evropě), PASIG (Speciální skupina australských muzeí umění), IATA/AITA (Mezinárodní asociace amatérských divadel), OISTAT (Mezinárodní organizace scénografů, divadelních architektů a techniků), ASTR (Americká společnost pro divadelní výzkum) a TLA (Asociace divadelních knihoven), což mu poskytuje další zajímavé možnosti v mezinárodní spolupráci.

Oficiálním jazykem organizace je angličtina a francouzština. Jednotlivé referáty na konferencích jsou tedy přednášeny převážně v těchto jazycích, ovšem zápisy z nich a další důležité dokumenty jsou v těchto jazycích dostupné povinně. Vyplývá to z oficiálních pravidel organizace SIBMAS.

1.1 Řízení

Organizace SIBMAS je řízena výkonnou komisí, která má 16 členů z různých států. Nejdůležitějších je těchto 9 členů.

Prezidentem je v současné době Claire Hudson z Divadelního muzea v Londýně, která převzala tuto funkci v roce 2004 po Claudii Balk (Deutsches Theatermuseum, Německo). Jádrem komise tvoří první viceprezident Ulrike Dembski (Österreichisches Theatermuseum, Rakousko), druhý viceprezident Alan R. Jones (Royal Scottish Academy of Music, Anglie), hlavní sekretář Maria Teresa Iovinelli (Biblioteca e Raccolta Teatrale del Burcardo della SIAE, Itálie), sekretář starající se o záležitosti spojené s členstvím jednotlivých organizací Jan Van Goethem (La Monnaie, Belgie). Bez určení konkrétních pozic zde působí ještě Mathias Auclair (Bibliothèque Nationale de France, Francie), Sylvie François (Cirque du Soleil, Kanada), Helena Hantáková (Národní středisko SIBMAS, Česká republika) a Richard Stone (PASIG Museums Australia, Austrálie).

Zvolení členové, kteří tvoří zbytek komise, jsou Helen Adair (University of Texas at Austin, USA), José Carlos Batista Alvarez (Museo Nacional do Teatrom, Portugalsko), Kristy Davis (The Raymon Mander & Joe Mitchenson Theatre Collection, Anglie), Ken Hagiwara (Tsubouchi Memorial Theatre Museum, Japonsko), Nicole Leclercq (Archives et Musée de la Littérature, Belgie), Laurent Sébillotte (Centre National de la Danse, Francie) a Paul S. Ulrich (Berlin, Německo).

Aby byl výčet úplný, musí být zmíněni ještě dva členové rady – prezidentka IFTR Janelle Reinelt (USA) a prezidentka ICOM Alissandra Cummins (Francie), které jsou členy

ex-offo (z moci úřední).

1.2 Konference

Pravidelné konference jsou pořádány již od prvního roku založení organizace a konaly se v různých městech světa, konkrétně v tomto pořadí: Záhřeb, Brusel, Paříž, Varšava, Paříž, Mnichov, Amsterdam, Budapešť, Janov, Brusel, Kodaň, Vídeň, Barcelona, Bělehrad, New York, Londýn, Mannheim, Stockholm, Lisabon, Antverpy, Helsinky, Londýn, Paříž, Řím, Barcelona. Zajímavostí je, že první tři ročníky se konaly ještě v rámci shromáždění rady FIAB, až poté měl SIBMAS pro své záležitosti konference samostatně. Nejnovější setkání proběhlo v roce 2006 ve Vídni, kde byly mimo jiné schváleny i návrhy na další místa zasedání pro následující tři kongresy - v roce 2008 bude konference v Glasgow, v roce 2010 v Mnichově a v roce 2012 v San Franciscu.

Každý ročník má své vlastní hlavní téma, ke kterému se váže většina prezentovaných příspěvků. Například první ročník, v roce 1954, byl zaměřen na perspektivy aktivit podle jednotlivých oborů.

Nebudu vyjmenovávat zbylých 24 témat, ale zmíním alespoň některá. Například v roce 1978 se v Barceloně debatovalo zejména o dokumentaci v Jižní Americe, Africe a na středním a dálném východě, v roce 1985 na konferenci v Londýně byly středem zájmu sbírky dokumentů v divadlech. V pozdějších letech se také hodně diskutovalo o vlivu nových médií na sbírky klasických dokumentů. Kromě debat obecně o dokumentech a sbírkách se také často dostávají do popředí zájmu uživatelé – například rok 2004, konference v Barceloně. Jejím hlavním bodem bylo téma „Role a odpovědnosti specializovaných center v oboru umění (a jejich pracovníků) v procesu vzdělávání uživatelů“. Všechna témata lze najít na oficiálním webu SIBMAS, včetně seznamu jednotlivých příspěvků, nebo v omezeném rozsahu i na stránkách národního střediska ČR.

Abych přiblížila průběh a obsah jednotlivých konferencí, zaměřím se trochu podrobněji na 25. ročník pořádaný v roce 2004 v Barceloně, který jsem již zmínila výše. Tímto kongresem oslavila organizace SIBMAS 50 let svého trvání. Kromě stovky účastníků z třiatvaceti zemí světa navštívili slavnostní zahájení i představitelé mezinárodních divadelních a knihovnických organizací (FIRT, ITI, ATC, IFLA). Název hlavního tématu zněl „Od dokumentu k uživateli: role a odpovědnost specializovaných center divadelních umění“. Zástupci jednotlivých informačních center, muzeí, knihoven a archivů prezentovali svoji činnost z hlediska koncového uživatele - různé přístupy lišící se na základě poslání

jednotlivých institucí. Vzhledem k tomu, že v dnešní době je hlavním prezentačním kanálem internet, bylo zajímavé srovnání jednotlivých www stránek, které se lišily v závislosti na autorskoprávním legislativním prostředí dané země. Přednáška M. Nichols z New York Public Library for the Performing Arts ukázala, že největší svobodu v přístupu ke všem druhům informací mají Spojené státy americké, naopak nejpřísnější podmínky ve využívání informací (ukázky videosekvencí, hudby, zaznamenávání divadelních představení a výstav apod.) jsou v Evropě. Zástupkyně institucí ze Skotska a Irska zde prezentovaly nové bibliograficko-dokumentační systémy pro divadlo - bibliografie všech nových her hraných profesionálními soubory v Irsku (od roku 1975) včetně informací o daném představení a tvorbě současných irských dramatiků (pouze synopse) a jejich biografie. Pro skotské divadlo je budován projekt podobný, pouze je o něco mladší. Kromě jednotlivých přednášek byly na programu i exkurze do divadel a informačních institucí (hostitelská Institute del Teatre, divadlo Gran Theatre del Liceu, Teatre Lliure, Teatre Nacional de Catalunya). Jako obvykle proběhla i valná hromada SIBMAS, která shrnula působení organizace za uplynulé dva roky. Výsledkem jednání bylo odvolání redaktora Bulletinu SIBMAS/FIRT, protože z přednesených příspěvků byla patrná nespokojenost s jeho dosavadní činností. Tento rok byla také zvolena do exekutivy Helena Hantáková, zástupkyně českého centra SIBMAS.

Pokud bych měla v podobném duchu představit i zatím poslední, 26. kongres, který se konal v budově Kunsthistorisches muzea ve Vídni, začala bych tématem „Sbírky divadelního umění v ofensivě“. Tentokrát bylo rozděleno do pěti konkrétních bloků - „Sbírková politika a strategie“, „Pro koho pracujeme?“, „Divadelní muzea, knihovny a archivy a jejich vztah k veřejnosti“, „Akce, výstavy a vzdělávací programy“ a „Problém peněz“. Opět zde byl kladen důraz na sbírky z pohledu využívání nových technologií včetně prezentace na internetu, a byly zde znovu zmíněny autorskoprávní vztahy při jejich prezentaci. Mimo jiné zde zazněly i dva referáty českých autorů – Z. Benešová „Soupis repertoáru Národního Divadla v Praze v digitální podobě“ a M. Štulcová „Vzácné tisky divadelního fondu Městské knihovny v Praze a povodeň v roce 2002“. Opět se sešla i valná hromada, kde bylo mimo jiné poděkováno nové redaktorce Bulletinu SIBMAS/FIRT (která převzala post po redaktorovi odvolaném po minulé konferenci) za její práci v uplynulých dvou letech.

Tyto dvě konference jsem zmínila především proto, že je na nich velmi dobře vidět, jak jsou provázány podobnými tématy, která se postupem času vyvíjejí. Na jednotlivé otázky se hledají nová řešení, navazují na výstupy z předchozích konferencí, a nejsou tedy pouze

osamocenými celky, ale posunují chod celé organizace.

1.3 Členství

Členství v organizaci SIBMAS je rozděleno do dvou kategorií – institucionální a individuální.

Institucionálním členem jsou knihovny, muzea nebo výzkumná centra, případně jiné organizace zabývající se dokumentací umění. O individuální členství může zažádat jakákoli fyzická osoba, která je nějakým způsobem zainteresována v oboru umění. Jednotliví členové mohou v rámci národa, případně jiného regionálního rozdělení ustanovit „Členské centrum“ a zvolit si tajemníka (který musí být členem SIBMAS). Takovéto centrum potom slouží k vybírání členských příspěvků a jejich hromadnému placení, ke snadnější distribuci důležitých informací a zastřešuje i další aktivity. Funkci národního centra pro Českou republiku zastává Divadelní ústav v Praze, o kterém bude řeč později.

Pro připojení se k SIBMAS je třeba kontaktovat sekretáře starajícího se o členy a členství nejlépe pomocí předpřipraveného formuláře, který lze najít na oficiálním webu. Výše ročního příspěvku je pro instituce 35 euro a fyzické osoby 25 euro. Studenti mohou využít slevy, takže zaplatí za stejnou dobu pouze 15 euro.

Po zaplacení členského poplatku se nový člen stává automaticky odběratelem informačního bulletinu SIBMAS/IFTR přístupného on-line na adrese www.firt-iftr.org/sibmas/site/index.jsp. Zároveň obdrží třikrát ročně publikaci článků *Theatre reasearch International*. Má také slevu na registrační poplatek na pravidelný mezinárodní kongres SIBMAS.

2 Členové SIBMAS ve světě

V současné době patří do organizace SIBMAS instituce z 28 zemí světa. Nejvíce zemí je evropských, ale do programu SIBMAS jsou zapojeni i zástupci asijského kontinentu (Japonsko a Rusko), nebo Ameriky (USA a Kanada).

Následuje výčet všech institucionálních členů rozdělený podle jednotlivých zemí. Vynechávám pouze Českou republiku, která bude tvořit samostatnou kapitolu. Musím ovšem upozornit, že je to sice úplný seznam institucionálních členů SIBMAS, nejsou to ovšem všechny instituce využívající výhod členství v této organizaci a spolupracující na různých programech a projektech, které organizuje. Některé instituce z následujícího seznamu totiž zastávají pouze funkci národního centra pro danou zemi a zahrnují tedy pod sebe i další, které jsou tím pádem členy národního střediska, ne však přímo organizace SIBMAS.

Austrálie

National Library of Australia, Canberra

Queensland Performing Arts Trust, Gladys Moncrieff Library of the Performing Arts, South Brisbane

Sydney Opera House, Dennis Wolansky Library and Archives of the Performing Arts, Sydney

University of Sydney, Centre for Performance Studies, Sydney

Victorian Arts Trust Centre, Performing Arts Museum, Melbourne

Belgie

Archives et Musée de la Littérature, Brussels

Bibliothèque des Arts du Spectacle de la Communauté française de Belgique, Brussels

Centre de Documentation de Danse, Brussels

Centre de la Marionnette de la Communauté française de Belgique, Tournai

Fédération nationale des Compagnies dramatiques d'amateurs de la communauté de Langue française de Belgique(FNCD), Brussels

Chambre des Théâtres pour l'Enfance et la Jeunesse (CTEJ), Brussels

Institut national supérieur des Arts du Spectacle(INSAS), Brussels

Koninklijke Muntshouwborg, Brussels

Koninklijk Ballet van Vlaanderen, Bibliotheek, Antwerp

Section Francophone du Centre Belge de l'Union Internationale de la Marionnette, Namur

SIBMAS Nationaal Centrum, Antwerp

Théâtre & Publics, Liège

Toneelfonds J. Janssens, Antwerp
Universiteit Gent - Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Gent
Vlaams Centrum van het ITI, Antwerp

Dánsko

Det **Kongelige Bibliotek**, Copenhagen
Det **Kongelige Teaters, Arkiv og Bibliotek**, Copenhagen
Teatermuseet, Copenhagen

Estonsko

Eesti Teatri-ja Muusikamuseum, Tallinn

Finsko

Teatterialan keskuskirjasto, Helsinki
Teatterikorkeakoulu, Helsinki
Teatterimuseo, Helsinki

Francie

Bibliothèque Jean Matthysens, Paris
Bibliothèque Nationale de France, Département des Arts du Spectacle, Paris
Comédie Française, Bibliothčque-Musée, Paris
Société d'Histoire du Théâtre, Paris
Société des Auteurs et Compositeurs Dramatiques, Bibliothèque, Paris

Německo

Deutsches Institut für Filmkunde, Frankfurt/Main
Deutsches Tanzarchiv, Köln
Deutsches Theatermuseum (früher Clara Ziegler-Stiftung), München
Filminstitut der Landeshauptstadt Düsseldorf, Düsseldorf
Freie Universität Berlin, Institut für Theaterwissenschaft, Bibliothek, Berlin
Hessische Landes- und Hochschulbibliothek, Theatersammlung, Darmstadt
Hochschule der Künste Berlin, Hochschulbibliothek 2, Abteilung Musik und Darstellende Kunst, Berlin
Reiß-Museum der Stadt Mannheim, Theatersammlung, Mannheim
Ruhr-Universität Bochum, Institut für Theater-, Film- und Fernsehwissenschaft, Bochum
Staatliche Kunstsammlungen Dresden, Puppentheatersammlung, Radebeul
Stadt- und Universitätsbibliothek, Musik- und Theaterabteilung, Frankfurt/Main
Stiftung Akademie der Künste, Archivabteilung Darstellende Kunst und Film, Berlin
Stiftung Archiv der Akademie der Künste, Arbeitsbereich Theaterdokumentation,

Berlin

Stiftung Deutsche Kinemathek, Filmarchiv und Dokumentation, Berlin

Theatermuseum der Landeshauptstadt Düsseldorf, Dumont-Lindemann Archiv, Düsseldorf

Theatermuseum und -archive der Niedersächsischen Staatstheater Hannover, Hannover

Universität Bayreuth, Forschungsinstitut für Musiktheater, Thurnau

Universität Erlangen, Abteilung für Theaterwissenschaft und Audiovisuelle Medien, Erlangen

Universität Hamburg, Zentrum für Theaterforschung, Hamburger Theatersammlung, Hamburg

Universität Kiel, Institut für Literaturwissenschaft, Theatergeschichtliche Sammlung, Kiel

Universität München, Institut für Theaterwissenschaft, Bibliothek, München

Itálie

Biblioteca e Raccolta Teatrale del Burcardo, Rome

Civico Museo Biblioteca dell'Attore, Genoa

Civico Museo Teatrale "Carlo Schmidl", Trieste

Fondazione Mantova Capitale Europea della Spettacolo, Mantova

Museo Teatrale alla Scala e Biblioteca Livia Simoni, Milan

Riccione Teatro - Archivi del Teatro Contemporaneo, Riccione

Teatro Comunale di Ferrara, Archivio e Centro di Documentazione, Ferrara

Izrael

Israel Goor Theatre Archive and Museum, Mount Scopus Campus

Japonsko

Dance Archive Resource Centre, Tokyo

Sezon Museum of Modern Art, Nagano

Kanada

Canadian Opera Company, Joan Baillie Archives, Toronto

Metropolitan Toronto Reference Library, Toronto

York University, Scott Library, North York

Mad'arsko

Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, Budapest

Országos Széchényi Könyvtar, Budapest

Nizozemsko

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK), Amsterdam
Hogeschool Maastricht, Faculteit Theater, Maastricht
Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Faculteit Theater (Mediatheek), Utrecht
Christelijke Hogeschool voor de Kunsten Constantijn Huygens, Zwolle
Koninklijke Bibliotheek, Den Haag
Letterenbibliotheek, Collectie Theater-, Film- en Televisiewetenschap, Utrecht
Nederlandse Vereniging voor het Poppenspel, Papendrecht
Poppentheater Otto van der Mieden, Vorchten
Theater Instituut Nederland (TIN), Amsterdam
Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Theater, Film & Televisiewetenschap, Amsterdam

Norsko

Teatermuseet i Oslo, Oslo
Universitetet i Bergen, Bergens Teatermuseum, Bergen

Portugalsko

Museu Nacional do Teatro, Lisboa

Rakousko

Max-Reinhardt-Forschungs- und Gedenkstätte, Salzburg
Österreichisches Filmarchiv, Vienna
Österreichisches Theatermuseum, Vienna
Universität Wien, Fachbibliothek für Theaterwissenschaft (FBTW), Vienna

Rusko

Sankt-Peterburskij gosudarstvennyj muzej teatralnogo i musicalnogo iskusstva, St. Petersburg
Mariinsky Theatre Museum Foundation, St. Petersburg

Řecko

Hellenic Theatre Museum and Study Centre, Athens

Slovensko

Divadelný ústav Bratislava, Bratislava

Slovinsko

Slovenski gledaliski in filmski muzej, Ljubljana

Spojené státy americké

Harvard University, Harvard College Library, Harvard Theatre Collection, Cambridge
Illinois State University, Milner Library, Special Collections, Normal
The New York Public Library for the Performing Arts, Billy Rose Theatre Collection, New York
Ohio State University, Jerome Lawrence and Robert E. Lee Theatre Research Institute Library, Columbus
Ohio State University, William Oxley Thompson Memorial Library, Columbus
University of Texas at Austin, Harry Ransom Humanities Research Center, Performing Arts Collection, Austin
University of Washington, Drama Library, Seattle

Středoafriická republika

Musée National Barthelemy Boganda, Bangui

Španělsko

Biblioteca del Cinema Delmiro de Caralt, Barcelona
Centro de Documentación de las Artes Escénicas de Andalucía, Sevilla
MAE, Centre de documentació i Museu de les Arts Escèniques, Institut del Teatre, Barcelona

Švédsko

Dansmuseet, Stockholm
Göteborgs Stadsmuseum, Teatersamlingarna, Göteborg
Sveriges Teatermuseum, Stockholm

Švýcarsko

Schweizerische Theatersammlung, Bern

Velká Británie

Arts Council of England, Library, London
Barry Kay Archive, London
Benesh Institute of Choreology, London
Birmingham Central Library, Birmingham Shakespeare Library, Birmingham
British Broadcasting Corporation (BBC), Reference Library, London
British Film Institute, Film Archive, London
British Library, Department of Printed Books, Reference Division, London
British Library, National Sound Archive, London
Central School of Speech and Drama, Library, London
Chesterfield Library, Chesterfield
Consortium for Drama and Media in Higher Education, Library, London

Drama Association of Wales, Library, Cardiff
Dartington College of Arts, Library and Resources Centre, Totnes
Glasgow University Library, Scottish Theatre Archive, Special Collections, Glasgow
Glyndebourne Festival Opera, Glyndebourne Archive, Lewes
Guildhall School of Music and Drama, Library, London
Hertfordshire Libraries, Central Resources Library, Drama Library, Hatfield
Laban Centre for Movement and Dance, Library and Archives, London
Lancaster University Library, Lancaster
Leicester Polytechnic, Scraftoft Site Library, Leicester
London City University, Department of Arts Policy and Management, Library, London
Manchester Central Library, Arts Library, Manchester
New Playwrights Trust, London
Nottingham Polytechnic, Nottingham
Palace Theatre Archive, London
Rambert Dance Company Archives, London
The Raymond Mander and Joe Mitchenson Theatre Collection, Beckenham
Reading Central Library, County Music and Drama Library, Reading
Roehampton Institute of Higher Education, Library, London
Rose Bruford College, Library, Sidcup
Royal Academy of Dancing, Library and Archives, London
Royal Academy of Dramatic Art, Library, London
Royal Opera House Archives, London
Royal Scottish Academy of Music and Dance, Library, Glasgow
Royal Shakespeare Theatre Picture Gallery and Museum, Stratford-upon-Avon
Shakespeare Centre Library, The Shakespeare Centre, Stratford-upon-Avon
Shakespeare's Globe Centre, London
Surrey County Performing Arts Library, Dorking
Theatre Museum, National Museum of the Performing Arts, London
Theatres Trust, Research and Information Office, London
University College of Swansea, Department of Adult Continuing Education, Women's Jazz Archive, Sketty
University of Bristol, Theatre Collection, Bristol
University of London, Royal Holloway and Bedford New College, Egham
University of Manchester, Department of Drama, Library, Manchester
Westminster City Libraries, Central Reference Library, London
Wimbledon School of Art, Library, London

Z důvodu omezeného rozsahu této práce není možné představit všechny instituce, vybrala jsem proto následujících osm zástupců, dle mého názoru významných a zajímavých.

2.1 Austrálie - National Library of Australia

Úkolem Národní knihovny Austrálie je zajistit shromažďování, ochranu a zpřístupňování dokumentů o Austrálii a Australanech, stejně tak jako důležitých neaustralských dokumentů a informačních pramenů. Zpřístupnění se rozumí nejen v rámci samotné knihovny, ale také v síti spolupracujících knihoven a informačních center. Ve všech svých aktivitách je velmi silně vlastenecky zaměřena a snaží se úzce spolupracovat s institucemi, které mají stejné cíle, a tím se významně podílí na oživování povědomí o australské kultuře a jejím odkazu.

Knihovna má mimo jiné velkou a stále rostoucí sbírku materiálů, které dokumentují historii australského hereckého umění od nejrannějších dob kolonie na Novém Jižním Walesu až po současnou Broadwayskou produkci. Sbíрка je jedinečným záznamem vývoje a formování hereckého umění a také těch, kteří se o to zasloužili, jako například herec J.C. Williamson, Robert Helpmann, Joan Sutherland, Barry Humphries a další.

Materiály o divadle a dalších druzích hereckého umění jsou uloženy ve sbírce „PROMPT“, která obsahuje širokou škálu dokumentů. Zahrnuje programy, brožury, plakáty, seznamy obsazení a reklamní materiály. Mapuje všechny druhy hereckého umění na území Austrálie, a proto zahrnuje také informace o společnostech, které v Austrálii hostovaly. Najdeme zde i informace o zahraničních zájezdech australských divadelníků a o představeních australských her, oper a dalších děl z repertoáru zahraničních souborů (mimo Austrálii). Knihovna je zaměřena pouze na profesionály, a proto ve sbírce nenajdeme informace o amatérských sdruženích.

Fond je uspořádán abecedně podle jména společnosti, někteří významní jednotlivci jsou uvedeni pod vlastním jménem (například již zmíněný J.C. Williamson, nebo Garnet H. Carroll).

Knihovna se na webu prezentuje stránkami <http://www.nla.gov.au> .

2.2 Francie - Bibliothèque Nationale de France – Oddělení hereckého umění

Základem oddělení se stala sbírka bankéře Augusta Rondela, který ji věnoval státu v roce 1920. Díky práci vášnivých divadelníků, historiků a bibliofilů, kteří se spojili, se postupně rozrůstala, až se stala jedinečnou sbírkou dokumentů mapujících všechna odvětví divadelnictví ve Francii i zahraničí. Tato „divadelní knihovna“ byla otevřena v roce 1925

v oddělení Knihovna Arsenalu, kde byla umístěna až do Rondelovy smrti. Vzhledem k tomu, že Rondelova sbírka byla opravdu jedinečná, byla použita jako základ pro Oddělení hereckého umění, které bylo založeno v roce 1976 a díky darům a nákupům se rychle rozrůstalo. Na podzim 2004 toto oddělení opustilo Knihovnu Arsenalu a nyní ho najdeme v prostorách Richelieu.

Oddělení mapuje všechny oblasti hereckého umění – divadlo, tanec, cirkus, hudební divadlo, kino, rádio, televize apod. Jedná se o tištěné a psané texty, dokumenty ikonografické, audiovizuální a další. Fond oddělení čítá přibližně 3 milióny dokumentů. Z toho původní sbírka Augusta Rondela jich obsahuje 800 000 včetně 175 000 knih. Knih a periodik, které byly doplněny později, je v současné době cca 520 000. Jsou zde také programy (cca 300 000), přibližně 400 000 rukopisů (korespondence, rukopisy her), 100 000 plakátů, více než milión fotografií, 5 000 kostýmů, 1 000 loutek, 9 000 audiovizuálních záznamů a další. Ročně přibude přibližně 30 000 dokumentů díky zákonu o copyrightu, darům a odkazům sběratelů nebo umělců, a nákupům ve specializovaných knihkupectvích.

Informace o francouzské Národní knihovně a jejích fondech je možné získat na internetové adrese <http://www.bnf.fr>.

2.3 Velká Británie - Shakespeare Centre Library

Shakespeare Centre Library má své počátky ve sbírce knih, obrazů a historických dokumentů ze Shakespearova života, která byla představena veřejnosti při třístém výročí Shakespearova narození v roce 1864 v místě jeho rodiště. O rok později byl vydán první katalog sbírky a první knihovník, který se o ni měl starat, byl najat v roce 1973. V současné době se knihovna skládá ze sbírek „Shakespeare Birthplace Trust“ a „Royal Shakespeare Company“. Je velmi rozsáhlá, zaměřená zejména na Shakespearův život a tvorbu, a také na informace o jednotlivých představeních jeho her. Slouží především badatelům specializujícím se na toto téma.

„Shakespeare Birthplace Trust“ obsahuje příručky, bibliografie, periodika, překlady textů, Shakespearovu biografii, kritické studie a korespondenci. Samostatné sbírky pak tvoří fotografie, obrázky, video a knihy z období před rokem 1700. Videosbírka obsahuje záznamy divadelních a filmových představení Shakespearových her, i her jiných autorů. Mezi exponáty obrázků lze najít dobové kresby a náčrtky, například portréty herců, záznamy z představení, ilustrace knih a podobně. Většinou se jedná o černobílé nezarámované kresby.

Dokumenty pocházející ze 17. století si lze prohlédnout na mikrofilmech nebo faksimilích, na zvláštní povolení lze nahlédnout i do originálů, které má knihovna pečlivě uskladněny. Jsou zde zastoupena také díla Johna Fletchera, Bena Johnsona, Thomase Otwaye, Johna Webstera a Aphry Behna. Samostatnou část knihovny tvoří sbírka Brama Stokera (autor Draculy) o Siru Henry Irvingovi, která je tvořena jeho vlastními záznamy o spolupráci s Irvingem.

Knihovna sídlí ve Stratfordu nad Avonem ve Warwickshire a její internetové stránky na webové adrese <http://www.shakespeare.org.uk>.

2.4 Itálie - Biblioteca e Raccolta Teatrale del Burcardo

Knihovna a divadelní muzeum Burcardo byly založeny v roce 1932 a od té doby sídlí v centru Říma, nedaleko divadla Argentina. Aktivity knihovny jsou zaměřeny nejen na ochranu sbírek a jejich katalogizaci, ale také na zajištění jejich přístupnosti pro veřejnost.

Knihovna obsahuje přibližně 40 000 svazků od 16. století po současnost. Dokumenty mají vztah k hereckému umění – jsou zde divadelní hry všech žánrů, kritiky, písemnosti o historii divadla a další. Také zde najdeme literaturu o knihovnictví. Mezi nejcennější exponáty patří 244 knih ze 16. století – například Sofoklovy hry v latině vydané v roce 1543 v Benátkách, Aristofanova díla v řečtině z roku 1515 nebo Plautovy komedie v latině z Benátek roku 1511, a 346 knih ze 17. století - soudobá vydání her od Ariosta, Machiavelliho, Aretina a dalších. V knihovně Burcardo jsou zastoupeni všichni italské spisovatelé divadelních her. Ovšem nejrozsáhlejší je sbírka her Carla Goldoniho – knihovna vlastní téměř všechna vydání od 18. století do současnosti. Obsáhlý je také soubor her francouzských autorů a Williama Shakespeara. Knihovna má také velkou sbírku operních libret a 400 periodik, zejména italských. Periodik v současné době odebírá kolem 80 titulů. Dalším důležitým informačním zdrojem je fond více než 570 000 novinových výstřižků, do kterého ročně přibývají tisíce článků. Součástí knihovny Burcardo je i knihovna z pozůstalosti Carla Emilia Gaddy, která obsahuje cca 2 500 svazků knih a 70 titulů periodik.

Oficiální stránky knihovny a muzea Burcardo najdeme na webové adrese <http://www.burcardo.org/english>.

2.5 Maďarsko - Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet

Maďarský divadelní institut a muzeum je moderní informační centrum, jehož hlavním cílem je poskytovat maďarské i zahraniční veřejnosti komplexní informační služby v oblasti divadla, baletu, tance, loutkářství a dalších forem hereckého umění. Institut byl založen 2. listopadu 1952 v Budapešti a v roce 1954 se přestěhoval do budovy, ve které je dodnes, tj. na adresu Krisztina Krt. 57. Původní název zněl Institut divadla a filmu. V roce 1957 se však filmová část oddělila a institut pokračoval v činnosti pod názvem Maďarský divadelní institut. Současnou podobu a jméno získal v roce 1991.

Institut zahrnuje výzkumnou knihovnu, dokumentační oddělení, historické sbírky a přístup k on-line databázím. Jeho sbírky jsou primárně zaměřeny na památky původem z Maďarska, ovšem ve video a foto archivu, dokumentačním středisku, tanečním a loutkovém archivu lze najít i dokumenty, které se vztahují k zahraničním divadelním produkcím. Sbíráni a překlad dokumentů mají za úkol mezinárodní experti pracující v institutu.

Ve video a audio archivu lze najít kolekci nahrávek na magnetofonových páscích a videokazetách. Archiv nabízí širokou škálu nahrávek maďarských divadelních produkcí, včetně videodokumentace zahraničních divadelních společností hostujících v Maďarsku. Část nahrávek je i v digitální podobě. V loutkoherecké sbírce jsou kromě klasických loutek také fotografie, makety a divadelní programy. V archivech nalezneme i portréty herců a dalších divadelních profesionálů, rukopisy her a scénářů, sbírku divadelních programů a plakátů, kolekci divadelních kostýmů a jevištních návrhů a další.

Internetová adresa institutu je <http://www.oszmi.hu>.

2.6 Rusko – Sankt-Peterburskij gosudarstvennyj muzej teatralnogo i musicalnogo iskusstva

St.Petersburgské státní muzeum divadla a hudby se nachází v historickém centru města v blízkosti budovy Alexandrinského divadla. Počátky jeho založení sahají do roku 1918, kdy bylo rozhodnuto o divadelním muzeu a začaly první pokusy o sestavení sbírek. Základem archivu muzea se staly soukromé sbírky, které věnovali herci divadla (Ivan Gorbunov, Miria Savina a další) a jiní lidé, kteří měli k divadlu blízko. První výstava byla pro veřejnost otevřena 16. května 1921. Již v roce 1923 mělo muzeum několik oddělení – drama, balet, opera, design, divadelní knihy a plakáty. Bylo plánováno otevření i úseku cirkus, kino,

zahraniční divadlo a herci působící v Rusku, nakonec se ale od tohoto záměru upustilo a muzeum se zaměřilo pouze na materiály spojené s historií ruského divadla. Od roku 1971 začala v muzeu vznikat samostatná oddělení. V tomto roce bylo apartmá 39, kde žil 15 let N.A. Rimsky-Korsakov, přebudováno na jeho muzeum. V roce 1975 se totéž stalo s domem F.I. Chaliapina. V roce 1985 dostalo muzeum státní sbírku hudebních nástrojů a o čtyři roky později ji přesunulo do nové budovy – palác Seremetev. Tím bylo rozhodnuto přidat do centra zájmu muzea ještě další větev a rozšířit aktivity o oblast hudby a hudebního divadla.

Oddělení malby, grafiky a užitého umění zahrnuje 40 000 exponátů. Jsou zde portréty, miniatury, rytiny, návrhy a modely scén a kostýmů. Nejstarší exponáty jsou z poloviny 18. století a pocházejí od italských designérů Antonia Bibbiena, Giuseppe Valerianiho a dalších. Oddělení rukopisů a dokumentů představuje 21 000 děl známých autorů (Rimsky-Korsakov, Šostakovič, Čajkovsky a další). Jedná se zejména o rukopisy hudebních děl, deníky a korespondenci. V oddělení pamětihodností se nachází 8 000 exponátů z pozůstalostí herců - osobní věci, dekorace, medaile, dirigentské hůlky, dary publika oblíbeným hercům a podobně. Je zde také zastoupena baletní obuv a velmi vzácná sbírka kostýmů (cca 2 000 exponátů). Kolekce fotografií a negativů je největší svého druhu v Rusku. Obsahuje 240 000 fotografií z představení dramát, opery, baletu, portrétů herců na scéně i v reálu, unikátní fotografie ze zkoušek Diaghilevova Ruského baletu, a také fotografie z rodinného alba Stravinského, Komissarjevské a Kshesinské. Kolekce programů a plakátů zahrnuje 56 000 děl, která připomínají divadelní události od konce 18. století po dnešek.

Více informací lze nalézt na webu muzea <http://www.theatremuseum.ru>.

2.7 Slovensko – Divadelný ústav Bratislava

Divadelný ústav vznikl v roce 1969 jako samostatná státní rozpočtová organizace. Jeho základy však byly položeny již o osm let dříve, kdy v Bratislavě vzniklo detašované pracoviště pražského Divadelního ústavu. Během své existence prošel ústav několika reorganizacemi, které měnily jak poslání, tak název celé instituce, až se v roce 1999 vše vrátilo do původního stavu a ústav byl opět dokumentační, výzkumné a informační centrum divadelní kultury. V roce 2002 získal status akreditovaného pracoviště pro vědu a výzkum.

Jako jediná instituce na Slovensku se tento ústav zabývá dokumentací divadelní kultury, shromažďuje, zpracovává, ochraňuje a zpřístupňuje fondy, které se vztahují k dokumentaci dějin slovenského profesionálního divadla. Vydává také odbornou

teatrologickou literaturu, zpracovává statistiky z oblasti slovenského profesionálního divadla a stará se o prezentaci slovenského divadla v zahraničí (výstavy, veletrhy, knižní publikace, semináře, workshopy, scénická čtení).

Ve fondech Divadelného ústavu jsou historické materiály o divadle na Slovensku od roku 1920 - jedná se o tisk, fotografie, negativy, diapozitivy, režijní knihy a předměty z inscenací (scénické návrhy, loutky, kostýmy, makety apod.). Dále shromažďuje a zpracovává předměty a dokumenty osobností slovenského divadla. Součástí je i audiovizuální fond záznamů slovenských a zahraničních inscenací, dokumentárních filmů, publicistických relací, rozhovorů a rozhlasových her. Videotéka obsahuje cca 2 700 záznamů. V knižním fondu ústavu jsou knihy a časopisy z oblasti divadelní literatury a příbuzných oborů, divadelní hry, slovníky a další. V současné době je zde uloženo přes 30 000 knih, 40 titulů zahraničních a 27 titulů domácích periodik. Dále má ústav multimediální fondy, které jsou tvořeny CD a DVD s multimediálními nahrávkami a databázemi. Fondy a sbírky jsou zpracovávány v informačním systému WIN/ISIS a jejich katalog je přístupný i v elektronické podobě na webu ústavu.

Ústav má vlastní informační systém THEISA, který je kompatibilní s podobnými bázemi v zahraničí a zpracovává všechny druhy údajů z divadelní historie a současnosti, které jsou průběžně v Divadelném ústavu zaznamenávány. Obsahuje bázi osobností a inscenací a údaje o divadelní činnosti na Slovensku od roku 1981 po současnost. Průběžně jsou přidávány i údaje z 60. a 70. let.

Mimoto produkuje ústav vlastní ediční činnost (vydává původní díla i překlady, divadelní hry atd.), podporuje rozvoj původní slovenské dramatické literatury pořádáním soutěže „Dráma“ a dramatickou tvorbu pro děti a mládež soutěží „Artúr“.

Aktuální informace z oblasti divadla na Slovensku i v zahraničí prezentuje ústav na své internetové stránce <http://www.theatre.sk>.

2.8 Spojené státy americké – Harvard Theatre Collection

Harvardská divadelní sbírka je největší svého druhu na světě. Harvardská knihovna shromažďuje dramatické texty a knihy o hereckém umění již několik století, ovšem v roce 1901 do své sbírky přidala i první neknižní divadelní materiál. V roce 1915 byly pro divadelnictví vyčleněny samostatné prostory a v roce 1948 se divadelní sbírka stala samostatným oddělením Houghtonské knihovny. Po otevření knihovny Pusey (v roce 1976) se sbírka přemístila do jejích prostor a je zde dosud.

V majetku Harvardské divadelní sbírky jsou dokumenty z historie hereckého umění, zejména divadla, tance, opery, muzikálu, pantomimy, loutkářství a hudby. Hlavním tématem je především americké, britské, evropské a ruské divadlo. Kromě knih a dramatických textů obsahuje plakáty, divadelní programy, fotografie, náčrty, modely, video a audio nahrávky a další. Sběrka je přístupná v čítárně harvardské knihovny Pusey.

Fond sbírky obsahuje více než 5 000 000 programů, 1 000 000 fotografií, 500 000 rukopisů a korespondencí, 20 000 vzácných knih, 10 000 plakátů a řadu dalších dokumentů. Mimo jiné také více než 400 speciálních sbírek (např. Režiséři, Hudebníci, Fotografové, Spisovatelé,...) s archivy, osobními spisy a dalšími dokumenty konkrétních osob a institucí, jako je například spisovatel Tennessee Williams, režisér Max Reinhardt, nakladatelství Arctcraft, Inc., Bostonské muzeum a mnoho dalších.

Pro vyhledávání materiálů slouží uživatelům katalogy Hollis, Via a Oasis, přístupné i přes web. Informace o univerzitní knihovně lze najít na <http://hcl.harvard.edu/>.

3 Národní středisko SIBMAS – Česká republika

Naše národní středisko bylo zřízeno na ustavující schůzi 8. června 1993 v Divadelním ústavu v Praze. Stalo se nástupcem československého střediska, které mělo sídlo v Bratislavě. Sekretariátem v rámci mezinárodních vztahů byl určen Divadelní ústav, Celetná 17, Praha 1. První prezident národního střediska byl zvolen na setkání členů 14. 9. 1993 a byla jím Jaroslava Svobodová. Od roku 2006 je na této pozici Libuše Čížková. Funkci sekretáře zastává vedoucí knihovny Divadelního ústavu Helena Hantáková. Hlavním úkolem po založení střediska bylo upozornit odbornou i širokou veřejnost na katastrofální stav odborných knihoven a archivů. Od té doby se úkoly národního centra rozrostly a v souladu se stanovami a posláním organizace SIBMAS zajišťuje v současné době styky a spolupráci českých, moravských a slezských knihoven, které mají divadelní fondy, archivů divadel, knihoven odborných škol a muzeí s divadelními sbírkami. Hlavním cílem národního střediska je výměna praktických i teoretických informací, týkající se všech oblastí práce jednotlivých členů, a spolupráce na národních i nadnárodních projektech. Národní středisko plní také funkci vědecké oborové základny v oblasti teatrologie.

Spolupráce jednotlivých subjektů na světě, která by bez členství v organizaci SIBMAS nebyla možná, pomáhá realizovat různé projekty, na které jednotlivé instituce nemají dostatek prostředků. Výsledkem je například výstava „Václav Havel - občan a dramatik“, která vznikla díky společnému úsilí organizace SIBMAS, Divadelního ústavu a Slovinského divadelního muzea. Vernisáže se 28. 10. 1999 v Lublani zúčastnila i Helena Hantáková.

Instituce patřící do Národního střediska (z = zakládající instituce):

- 1) Knihovna NIPOS
- 2) Archiv Národního divadla v Brně (z)
- 3) Moravské zemské muzeum - Oddělení dějin divadla
- 4) Knihovna JAMU (z)
- 5) Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi (z)
- 6) Městská knihovna v Praze - Divadelní a filmový úsek (z)
- 7) Slezské zemské muzeum Opava (z)
- 8) Národní muzeum v Praze - Divadelní oddělení (z)
- 9) Knihovna divadelní vědy FF UK (z)

- 10) Konzervatoř Duncan centre
- 11) Archiv Divadla J. K. Tyla
- 12) Knihovna DAMU (z)
- 13) Knihovna a archiv Centra experimentálního divadla v Brně
- 14) Archiv Národního divadla v Praze (z)
- 15) Divadelní ústav - knihovna (z)

Zpravidla dvakrát ročně (na jaře a na podzim) probíhá pravidelné zasedání národního střediska SIBMAS. Nejen úkoly, které se na jednotlivých zasedáních řeší, ale i celý průběh jednání je shrnut do podrobného zápisu. Tyto písemnosti jsou k nahlédnutí na oficiálních stránkách národního střediska – <http://www.divadlo.cz/sibmas>.

Zástupci národního centra České republiky se také účastní konferencí Středoevropského centra SIBMAS. Konference v roce 1994 probíhala dokonce přímo v budově Divadelního ústavu. Bylo stanoveno téma „Zpracování, uchování a zpřístupnění historických materiálů knihoven, muzeí a archivů“ a byli na ni pozváni zástupci národních středisek Maďarska, Rakouska, Ukrajiny, Německa, Slovenska, Slovinska, Rumunska, Chorvatska, Švýcarska, Polska a Itálie.

Následuje stručný výpis informací o jednotlivých institucích. Vynechána bude pouze knihovna Divadelního ústavu, které bude věnována samostatná část následující kapitoly.

3.1 Knihovna NIPOS

NIPOS - Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (dříve IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu) vzniklo v roce 1991 transformováním dřívějšího Ústavu pro kulturně výchovnou činnost. Jde o příspěvkovou organizaci Ministerstva kultury, sídlící na adrese Blanická 4, Praha 1. Základním posláním je podpora rozvoje kultury a kulturně-společenských a tvůrčích aktivit občanů v jednotlivých regionech. Zaměřuje se zejména na oblast neprofesionálních uměleckých aktivit, na veřejné užívání autorských děl a také na estetickou výchovu dětí a mládeže. Středisko poskytuje také informační služby a odborné konzultace, a to jak orgánům a pracovníkům územní samosprávy a státní správy, tak fyzickým i právnickým osobám. Využívá teoretické a praktické poznatky z výzkumné činnosti v oblasti kultury (včetně vlastního výzkumu) a odborné znalosti z různých uměleckých oborů.

Knihovna NIPOS zahájila činnost v roce 1991, do Národního střediska ČR byla připojena v roce 2004. Je zaměřena na teorii a legislativu kultury, sociologii, psychologii, historii, právo a ekonomii. Do jejích fondů byly včleněny i knihy a periodika bývalého Masarykova lidov ýchovného ústavu. Fond je doplňován dle potřeb uživatelů a finančních možností NIPOS a k 31.12. 2005 činil 15 975 knihovních jednotek. Celý fond je od roku 1997 postupně katalogizován v systému CDS/ISIS podle katalogizačních pravidel AACR2. K záznamům je uváděno i třídění dle MDT, aby mohly být použity pro Souborný katalog CASLIN.

Najdeme zde knihy, odborná periodika, ústřední a regionální tisk, zpravodaje obcí a měst, cestovní zprávy, informační a propagační materiály, statistické přehledy o divadlech, hudebních souborech, galeriích, hvězdárnách, knihovnách a další.

Centrum NIPOS se na internetu prezentuje webovými stránkami

<http://www.nipos-mk.cz/>.

3.2 Archiv Národního divadla v Brně

Archiv-umělecká dokumentace Národního divadla v Brně vznikl současně se založením divadla. Původně ovšem fungoval jako archiv-spisovna Družstva českého Národního divadla. Až později si praxe vyžádala existenci archivu umělecké dokumentace a textových materiálů pro vnitřní potřeby divadla. Materiály byly uloženy v divadle na Veveří, kde byly bohužel v letech 1944 a 1945 zničeny při požáru divadla. Archiv-umělecká dokumentace byl obnoven v roce 1954 PhDr. Eugenii Dufkovu. V letech 1964 - 1992 byla jeho součástí také osmičlenná redakce časopisu Program. V současné době je archiv samostatné pracoviště podřízené přímo řediteli Národního divadla v Brně a jeho činnost zajišťují pouze dva pracovníci.

Sbírk y zahrnují materiály od roku 1954 - premiéry, koncerty, festivaly, zájezdy, výstavy, budovy a jubilea. Sbírk a materiálů z let 1884 - 1953 je neúplná, doplňovaná zejména z darů nebo pozůstalostí a je vedena ve Zvláštní řadě premiér. Předpokladem pro výkon práce archiváře Národního divadla v Brně je odborné teatrologické vzdělání, které uplatňuje nejen při samotné práci v archivu, ale také při odborných konzultacích z oblasti historie a teorie divadla apod. Z důvodů interních potřeb divadla je archivář zároveň kurátorem výstav pořádaných v reprezentativních prostorách Janáčkova a Mahenova divadla.

Archiv-umělecká dokumentace je veřejnosti přístupný, nemá však stanovenou pravidelnou otevírací dobu, návštěva je možná po telefonické nebo e-mailové domluvě

s Mgr. Jitkou Novákovou, která se o archiv stará.

3.3 Moravské zemské muzeum - oddělení dějin divadla

Moravské zemské muzeum je druhá největší a druhá nejstarší muzejní instituce v České republice. Muzeum bylo založeno císařským dekretem Františka I. v červenci roku 1817. Jeho sbírky obsahují více než 6 milionů předmětů z oborů přírodních a společenských věd. Muzeum také pořádá výstavy, přednášky a exkurze, pracuje i s mládeží. Kromě toho rozvíjí i ediční činnost. Moravské zemské muzeum je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR a členem Asociace muzeí a galerií ČR. Kromě národní agentury SIBMAS je oddělení členem i dalších organizací (např. UNIMA, Teatrologická společnost, Sdružení profesionálních loutkářů).

Oddělení dějin divadla bylo v muzeu založeno roku 1955. V 70. letech 20. století se pracoviště rozšířilo o výzkum a dokumentaci českého loutkářství s důrazem na kočovné loutkové divadlo. Fond v současné době obsahuje dokumenty scénografické, ikonografické, rukopisné, audiovizuální (fotografie, zvukové a video záznamy), rekvizity, loutky a další. Celkem je ve zdejší správě přibližně 82 000 sbírkových předmětů a odborná specializovaná knihovna s cca 14 000 tituly. Kromě knihovny jsou zde poskytovány také poradenské služby badatelům a konají se pravidelné přednášky z teorie a historie divadla (zejména pro studenty FF MU a JAMU).

Výzkumná činnost (zejména Dr. Jaroslava Blechy a PhDr. Margity Havlíčkové) se orientuje především na dějiny divadla na Moravě. Celé oddělení si dalo za cíl provádět výzkumnou a osvětovou činnost v oblasti divadelnictví na Moravě.

Vznikla mimo jiné i putovní výstava „Divadlo českých potulných loutkářů“, která představuje historickou etapu českého kočovného marionetového divadla prostřednictvím autentických předmětů. Seznámíme se v ní s loutkami kočovných marionetářů a rodinných divadel, a také se scénickými a kostýmními návrhy.

Stránky muzea jsou přístupné na adrese <http://www.mzm.cz/>.

3.4 Knihovna JAMU

Zřizovatelem je Janáčkova akademie múzických umění, Brno. Knihovna zahájila svoji činnost ve stejném roce jako celá akademie, a to v prostorách pojišťovny na třídě Obránců míru v Brně. Během svého fungování však byla několikrát přestěhována, až v roce

1999 zakotvila v informačním, výukovém a ubytovacím centru „Astorka“, kde je dosud. Ředitelkou knihovny je Libuše Čížková – prezidentka Národního střediska SIBMAS.

Fondy knihovny byly budovány v souladu se zaměřením školy. Jelikož byly základními studijními obory v začátcích školy skladba a dirigování, operní dramaturgie, režie a herectví, hudební teorie, hra na orchestrální nástroje a operní zpěv, tvořily velkou část fondu zejména hudebniny, hudební katalogy, divadelní hry, česká i zahraniční krásná literatura, odborné časopisy a gramofonové desky. Během let se fond rozrostl například o muzikologické knihy, odborné a jazykové slovníky, učební texty, bakalářské, diplomové a disertační práce, nebo CD a videokazety. Knihovna používá ke katalogizaci knihovnický systém KP-SYS a má pro uživatele k dispozici klasickou a multimediální studovnu.

Fond tvoří v současné době 90 000 svazků (z toho 75 000 svazků knih a časopisů, 11 140 audiovizuálních dokumentů, zbytek jsou fotografie a dokumentační materiál archivu knihovny). Služby knihovny (prezenční a absenční výpůjčky, bibliografické služby, rešeršní služby, MVS, MMVS, kopírování, kroužková vazba) jsou přístupné pouze studentům, pedagogům a zaměstnancům JAMU. Externí uživatelé mohou využívat studovnu se 4 500 knihovními jednotkami a literaturu uloženou ve skladu, ovšem pouze k prezenčnímu studiu.

Knihovnu JAMU najdeme na internetu na adrese <http://www.jamu.cz/knihovna/>.

3.5 Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi

Muzeum bylo založeno 2. července 1972. Jde o organizaci s právní subjektivitou a jeho zřizovatelem je Ministerstvo kultury ČR. Posláním muzea je shromažďovat, spravovat a zpřístupňovat materiály se vztahem k historii i současnosti loutkového divadla u nás i ve světě, a to jak pro vědecké účely, tak i pro širokou veřejnost. Muzeum také podporuje rozvoj loutkářství a spolupracuje s různými institucemi v České republice i v zahraničí.

Základem muzejních sbírek se stala soukromá sbírka Prof. PhDr. Jana Malíka, který zároveň pomohl zařídit darování loutek pro muzeum i z národních center organizace UNIMA. Je zde shromážděno na 41 000 předmětů, z toho je přibližně 8 000 loutek z celého světa. Součástí jsou i makety, kulisy, plakáty, programy, fotografie, zvukové a video záznamy a další dokumenty s divadelní a loutkářskou tematikou, včetně dobových tiskovin a rukopisů.

Fond je doplňován především z darů a nákupů, dříve i převody z jiných institucí (především loutkových divadel) a také vlastní tvorbou. Nákupy a doplňování sbírkového fondu schvaluje komise, která se za tímto účelem schází 1 - 2x ročně.

Dříve byla evidence sbírek prováděna pomocí klasických přírůstkových knih

a evidence na kartách, v roce 1996 však byl zakoupen program Sbírký od firmy Bach s.r.o. a od té doby se nové přírůstky evidují výhradně v tomto programu a dřívější záznamy jsou do programu postupně převáděny.

Součástí muzea je také knihovna, která funguje pro veřejnost pravidelně dva dny v týdnu, ovšem její otvírací dobu je možné občas dle individuálních potřeb návštěvníků upravit. Celkem je v knihovně 17 498 svazků v různých jazycích. Duplikáty lze vypůjčit domů, ostatní publikace pouze prezenčně. Knihovna navíc na svých stránkách nabízí k nahlédnutí nabídkový seznam přebytků knihovny.

V muzeu se 27.4. 2000 konala jedna z pravidelných schůzí Národního střediska SIBMAS.

Webové stránky muzea mají adresu <http://www.puppets.cz/>.

3.6 Městská knihovna v Praze - Divadelní a filmový úsek

Městská knihovna v Praze (MKP) byla založena roku 1928, 1.11. 1942 byl Divadelní a filmový úsek vyčleněn jako samostatné oddělení, ovšem v té době ještě spojené s hudebním oddělením. K úplnému osamostatnění došlo roku 1982.

Hlavním posláním oddělení je poskytování služeb všem zájemcům o divadlo, film, rozhlas, televizi, kostýmnictví a scénografii. Jedná se především o dramaturgy, režiséry, divadelní a filmové historiky, publicisty, studenty a pedagogy uměleckých škol, ale zároveň jsou fondy určeny i pro laickou veřejnost. Oddělení organizuje také nákup knih a časopisů, jejich zpracování a absenční i prezenční půjčování. České publikace získává prostřednictvím nákupů, především v knihkupectví Prospero, nebo přímo od vydavatelů, cizojazyčnou literaturu nakupuje přes internet. Část fondů je doplňována dary, například od Britské rady. Dále zprostředkovává meziknihovní výpůjční službu, informační a bibliografické služby a přístup do databáze MKP.

Ve fondu oddělení je přibližně 60 000 titulů specializované a odborné literatury, včetně periodik od konce 19. století, a velká sbírka textů divadelních her (cca 7 000 titulů). Jsou zde také vzácné publikace, nejstarší pocházejí z 18. století, knihy s podpisem nebo věnováním od autora, z nichž mnohé nejsou zachovány ani v české Národní knihovně. Informace o celém fondu oddělení jsou v elektronické databázi. Katalog je čtenářům volně přístupný díky terminálům databáze MKP i prostřednictvím internetu. Dříve byly záznamy ukládány do lístkových kartoték, ovšem rozšiřování katalogů jmenných, předmětových, názvových, osobností, filmových a televizních scénářů, cizojazyčných her, loutkových her,

rozhlasových her a her pro děti a mládež bylo k 1.1.2001 ukončeno. Nadále jsou doplňovány pouze kartotéky článků z odborného tisku, kartotéky monologů a výstřižková služba týkající se oborů divadla, filmu, televize a osobností.

Tento specializovaný úsek knihovny, stejně jako celá MKP, byl již plně automatizován. Tak byly vytvořeny předpoklady ke spolupráci se sítí filmových a divadelních knihoven jako je například organizace SIBMAS.

Webové stránky celé MKP včetně veřejně přístupného katalogu jsou na adrese <http://www.mlp.cz>.

3.7 Slezské zemské muzeum Opava – Divadelní oddělení

Divadelní oddělení bylo založeno roku 1967 jako součást oddělení hudebního, osamostatnilo se v roce 1976.

Má za úkol sbírat, zkoumat a také prezentovat materiály z historie a současnosti nejen českého, ale i německého a polského divadla na Moravě a ve Slezsku. Zároveň zajišťuje jejich ochranu a poskytuje služby pro odbornou a laickou veřejnost, partnerské instituce a sdělovací prostředky. Také se zabývá vědeckovýzkumnou činností. Jedná se například o průběžné mapování a zpracovávání dokumentace ve sbírkovém fondu pracoviště, nebo terénní výzkum v různých okresech (Olomouc, Šumperk, Nový Jičín a další), včetně osobního kontaktu s loutkářskými soubory a pamětníky. Každoroční činností je pořádání několika tematických výstav s doprovodnými texty (oddělení nemá stálou expozici) a účast na různých akcích - například Muzejní noc. Současně se věnuje také publikační činnosti, ze které pocházejí kromě samostatných publikací i příspěvky do Časopisu Slezského zemského muzea.

Sbírkový oddělení obsahují přibližně 32 000 jednotek a jejich záznamy jsou postupně převáděny do elektronických katalogů (v současné době je v elektronické podobě katalogizováno přibližně 26 000 jednotek). Fond obsahuje divadelní texty, programy, plakáty, pozvánky, scénografické návrhy, pozůstalosti, korespondence, písemnosti, výstřižky, kritiky, články, fotografie, loutky, dekorace, kostýmy a trofeje.

23.9. 2005 se v přednáškovém sále Slezského zemského muzea uskutečnilo pravidelné setkání národní agentury SIBMAS.

Více informací o celém muzeu lze najít na stránce <http://www.szmo.cz>.

3.8 Národní muzeum v Praze – Divadelní oddělení

Divadelní sbírka v Národním muzeu je organizována od roku 1924 (toto oddělení se osamostatnilo až roku 1930), jejím zakladatelem byl dramatik a divadelní historik Jan Bartoš, který byl zároveň prvním vedoucím oddělení. Přinesl s sebou archiv Sboru pro zřízení Národního divadla v Praze (původně umístěný v historické registratuře Národního divadla) a doplnil ho archivem Družstva a Společnosti Národního divadla. Oba tyto archivy se staly základem sbírek, které se do dnešních dnů rozrostly na cca 750 000 předmětů. Jsou rozděleny do těchto základních sekcí: rukopisy (exempláře divadelních her, rozepsané role z archivů herců J. Mošny, M. Hübnerové, H. Kvapilové, soubory korespondencí), tisky (součástí je i fond francouzských a německých her 17. – 19. století, které pocházejí ze zámeckých knihoven), divadelní plakáty (včetně tzv. patron - vyřezávané papírové šablony, pomocí kterých lidoví loutkáři tiskli cedule a oznámení), výtvarná sbírka (30 000 kusů - scénické a kostýmní návrhy, makety, portréty, busty), fotografická sbírka (včetně negativů, celkem přes 350 000 předmětů), zvukové záznamy (gramofonové desky, CD, magnetofonové pásky), osobní památky a trofeje (předměty ze soukromí divadelních umělců). Pro katalogizaci fondů Národního muzea je využíván systém KP-win.

Oddělení se specializuje především na dokumenty týkající se historie profesionálního a ochotnického divadla v Čechách a na Moravě. Zároveň také sbírá dokumenty o historii cizojazyčných divadel na našem území a divadlech v zahraničí. K základním povinnostem pracovníků oddělení patří také činnost vědeckovýzkumná. Jedním z nejdůležitějších úkolů v současné době je příprava soupisu repertoáru Prozatímního divadla z let 1862-1882.

Jelikož nemá Divadelní oddělení svoji stálou expozici, prezentuje své sbírky na jednotlivých tematických výstavách, které se snaží pořádat co nejčastěji. Největší zájem je vždy o loutky a výtvarné sbírky.

Většina pracovišť a sbírek je umístěna v hlavní budově Národního muzea (Václavské náměstí), část (např. kolekce maket a kostýmů) je uložena v centrálním depozitáři Historického muzea v Terezíně. Tyto prostory má oddělení k dispozici od roku 1997.

Informace o Národním muzeu a jeho Divadelním oddělení jsou přístupné na webové stránce <http://www.nm.cz> .

3.9 Knihovna divadelní vědy FF UK

Knihovna divadelní vědy FF UK je menší školní knihovna, která je určena především studentům a vyučujícím Katedry divadelní vědy a také Filozofické fakulty Univerzity

Karlovy. Ostatní čtenáři mohou využívat pouze prezenční výpůjčky. Knihovna byla v roce 2001 rozdělena na divadelní a filmovou část, ovšem z kapacitních důvodů musela být během posledních let divadelní část zúžena přibližně o pětinu.

Zaměstnanci knihovny pracují v současné době především na elektronickém katalogizování všech školních prací, aby je bylo možné prezentovat na webových stránkách. Do budoucna se plánuje hloubková revize celého knihovního fondu a jeho následná digitalizace.

Ve fondu knihovny se nachází přibližně 6 000 svazků knih (dalších asi 2 000 svazků patří do filmové literatury), 80% z nich je možno půjčit si absenčně (pouze studenti FF UK). K prezenčnímu půjčování jsou určeny vzácné tisky a knihy příručkového charakteru (slovníky, encyklopedie apod.). Nejvýznamnější součástí fondu knihovny jsou školní práce - přibližně 2 000 seminárních prací a 200 prací diplomových, disertačních a habilitačních. Všechny školní práce jsou půjčovány pouze prezenčně. Knihovna také pravidelně odebírá české i zahraniční časopisy a dává je k dispozici pro prezenční půjčování. Z českých časopisů to jsou Divadelní noviny, Divadelní revue, Estetika, Kritická příloha RR, Loutkář, Svět a divadlo, Taneční listy a Taneční zóna, ze zahraničních The Drama Review a Slovenské divadlo.

Provozní dobu a další informace o najdeme na <http://dv.ff.cuni.cz>.

3.10 Konzervatoř Duncan centre

Státní školu tance Konzervatoř Duncan centre založila v září roku 1992 Eva Blažičková, pod vlivem filozofie Isadory Duncanové, po které je škola pojmenována. Konzervatoř je příspěvkovou organizací jejímž zřizovatelem je Hlavní město Praha. Současně s konzervatoří bylo založeno i informační středisko a knihovna Duncan Centre. Informační středisko má za úkol získávat, zpracovávat, uchovávat a zpřístupňovat informace a informační prameny, které se váží k oborům vyučovaným na škole. Hlavní oblastí zájmu je proto současný tanec. Knihovna je určena především pro studenty a vyučující konzervatoře, externí zájemci ji mohou využít po telefonické objednávce, a to pouze prezenčně.

Fond knihovny tvoří videotéka, knihy, časopisy, audiotéka a archiv. Ve videotéce se nachází přibližně 700 kazet, které jsou rozčleněny do tří tématických skupin: dokumentaristická díla, tvorba studentů Duncan Centre (obsahuje i záznamy z přijímacích zkoušek a maturitních/absolventských koncertů), představení domácích i zahraničních souborů. Ve fondu knih jsou umístěny učebnice podle plánů výuky školy a také sbírka

(přibližně 500 titulů) knih s tématem současného tance a duncanismu. Knihy jsou v českém a anglickém jazyce. Téma současného tance a duncanismu lze najít také v archivu ve formě výstřižků a fotografií. Kromě toho jsou v archivu vzácné tiskové materiály z pozůstalosti tanečnice, choreografky a taneční pedagožky Jarmily Jeřábkové, a veškeré materiály týkající se konzervatoře Duncan Centre (fotografie a programy představení). Centrum pravidelně odebírá časopisy Ballet International/Tanz Archiv, Taneční listy a Taneční zóna a tyto časopisy nabízí v knihovně k zapůjčení. Audiozáznamy zvoří kazety a CD (cca 60 kusů), které jsou využívány při výuce předmětu Dějiny hudby.

V prostorách budovy konzervatoře je mimo jiné i moderní divadelní sál Divadlo Duncan Centre, kde kromě profesionálních tanečníků vystupují i absolventi konzervatoře. Toto divadlo je také od roku 1994 scénou pro Festival tanečního divadla Konfrontace a od roku 2000 pro projekt Con tempo.

Webové stránky konzervatoře jsou na adrese <http://www.duncanct.cz>.

3.11 Archiv divadla J. K. Tyla

Posláním archivu je zajišťovat veškerý provozní materiál pro operu, operetu, činohru a balet. Shromažďuje všechny nové materiály, stávající udržuje v dobrém stavu a zajišťuje notografické práce.

Ve fondu archivu jsou hudební materiály (fond obsahuje kompletní hudební materiály, přede hry, jednotlivé separáty a inscenační skladby), divadelní texty (texty činoher, operet, česká i zahraniční operní libreta), odborná divadelní literatura (divadelní časopisy, teatrologická a naučná literatura z České republiky a zahraničí), plakáty (ve vázané i nevázané formě), výstřižky (jednotlivé inscenace, koncerty, zájezdy, festivaly) a fotografie (divadelních budov, provozů, jednotlivců; sbírka obsahuje i negativy od roku 1950 divadelní fotografky Věry Caltové).

27.4. 2006 se v prostorách archivu uskutečnilo setkání národní agentury SIBMAS, kde zúčastnění členové informovali o aktuálním dění ve svých organizacích.

Archiv divadla nemá vlastní webové stránky, jsou k dispozici pouze stránky samotného divadla, a to na adrese <http://www.djkt-plzen.cz>.

3.12 Knihovna DAMU

Knihovna vznikla rok po zahájení činnosti Divadelní fakulty AMU, tj. roku 1948. Základem fondu knihovny byl fond knihovny tehdejší Státní konzervatoře a soukromé dary

umělců. Později byly přidány i některé pozůstalosti. Knihovna od svého vzniku až do roku 1995 byla v Karlově ulici 26 (sídlo DAMU) ve druhém patře. Poté jí byly přiděleny prostory v prvním patře, čímž získala více místa pro výpůjční místnost, studovnu, počítačovou místnost a dva depozitáře. V roce 2002, v rámci kompletní rekonstrukce budovy DAMU, přibyla další studovna a dva depozitáře. Bohužel však byla knihovna zasažena povodněmi a přišla díky nim o značnou část fondů, které se snažila postupně znovu získat. Nenávratně ztraceny však byly zejména absolventské práce.

Knihovna používá automatizovaný knihovnický systém Tinlib. Přešla na něj ze systému ISIS/MAKS, který používala dříve. Od roku 2003 má na internetu veřejně přístupný elektronický katalog.

Absenční půjčování mohou využívat pouze studenti a pedagogové AMU. Standardní doba výpůjčky je jeden měsíc, část fondu je možno půjčit pouze na jeden týden, a jsou zde i publikace určené pouze k prezenčnímu půjčování (zejména slovníky, absolventské práce, videozáznamy apod.). Veřejnost může knihovnu využít pouze k prezenčnímu studiu dokumentů. Uživatelé si mohou půjčovat knihy, skripta, CD, CD romy, videokazety, DVD, časopisy a noviny, mezi další služby knihovny patří kopírovací služby, referenční a informační služby, na objednávku je zprostředkováno vypracování rešerší. Zároveň je možné v prostorách knihovny zakoupit odborné publikace a skripta vydaná Edičním centrem AMU a využít bezplatný přístup k internetu přes wi-fi síť, kterou je knihovna pokryta.

Ve fondu knihovny je v současné době (k 31.12. 2006) 29 587 knihovních jednotek, z toho 28 076 knih a vázaných časopisů, 1113 audiovizuálních nosičů a 398 vysokoškolských prací. Průběžně je odebíráno 30 titulů periodik.

Akademie múzických umění má své webové stránky na adrese <http://www.amu.cz> a jejich součástí jsou i stránky přímo knihovny DAMU http://www.amu.cz/?r_id=1320.

3.13 Knihovna a archiv Centra experimentálního divadla v Brně

Nápad na založení Centra experimentálního divadla (CED) vznikl v roce 1986. Byl to dramaturgický projekt Divadla na provázku, později byl rozvíjen ve spolupráci s HaDivadlem. Ovšem pouze v teoretické rovině, protože v období komunismu nebylo možné tento projekt zrealizovat. Na počátku roku 1990, tedy hned, kdy to po pádu režimu bylo možné, se obě divadla spojila a vyhlásila založení CED. Nejprve šlo o svazek pod patronací Národního divadla v Brně, samostatná organizace z Centra vznikla až 1.1. 1992, kdy se jejím zřizovatelem stalo město Brno. Hlavní činností bylo především zajišťování

a udržování zahraničních styků.

Knihovna CED byla vybudována současně s archivem divadla Husa na provázku a archivem CED v letech 1996 – 1997. Jedná se o nově vybudovanou knihovnu, otevřenou v prosinci roku 1997.

Fond knihovny obsahuje cca 4 000 svazků, převážně jde o teatrologickou literaturu a literaturu z příbuzných oborů, divadelní hry, scénáře a programy her divadla Husa na provázku. Mimo jiné je zde i beletrie a fond periodik, dále pak fond programů divadelních festivalů z více než 20 zemí. Součástí fondu je i pozůstalost dr. Josefa Matějáka, ve které je přibližně 2 000 svazků zejména dramatických textů. Fondy (kromě již zmíněné pozůstalosti) jsou katalogizovány v systému KP-win.

Archiv CED je složen z archivů divadla Husa na provázku, divadla U Stolu a částečně i z archivů HaDivadla a Studia Dům. Je zde uložena dokumentace k 150 realizovaným inscenacím, paradivadelním akcím a zájezdům divadla, a také scénáře, programy, výstřižky, videokazety a plakáty. Archivovány jsou i dokumenty o pořádaných akcích v prostorách divadla, jako jsou výstavy, představení hostujících divadel, přednášky a koncerty.

Společné stránky divadla Husa na provázku a Centra experimentálního divadla jsou na adrese <http://www.ced-brno.cz/>.

3.14 Archiv Národního divadla v Praze

Národní divadlo bylo založeno v roce 1868 pod původním názvem Královské české zemské a národní divadlo. Již od první sezóny bylo divadlo koncipováno jako třísouborové – hrála se opera, činohra a balet.

Celý fond archivu je rozdělen do několika částí. V knižním fondu je uloženo přibližně 32 500 svazků teatrologické, uměnovědné, výtvarné a populárně-naučné literatury včetně beletrie budované s ohledem na divadelní činnost autorů. Jeho součástí jsou i divadelní a uměnovědné časopisy a divadelní hry (cca 10 000 svazků), včetně her rukopisných a strojopisných. Fond fotografií zahrnuje cca 81 200 kusů fotografií z inscenací Národního divadla, divadelních budov, civilní fotografie umělců a fotografie ze zájezdů divadla. Samostatnou částí jsou negativy dr. Jaromíra Svobody z inscenací Národního divadla a Divadla za branou. Od roku 2002 zachycuje vždy celý průběh divadelní sezóny do souboru fotografií vybraný fotograf a 100 fotografií z tohoto souboru je na konci sezóny přidáno do archivu. Během sezóny 2004/2005 byl například fotografem Karel Cudlín, v aktuální sezóně 2006/2007 fotí pro Národní divadlo Jan Saudek. Ve fondu scénických a kostýmních

návrhů, který zahrnuje asi 2 500 návrhů, je zastoupena řada výtvarníků, například N. Benois, C. Bouda, Brioschi-Burghardt-Kautský, B. Feuerstein, E. Prampolini, J. Trnka, J. Vopršal, A. Wachsmann, J. Zrzavý a další. Svázané konvoluty divadelních cedulí Národního divadla od roku 1883 do současnosti jsou uloženy ve fondu divadelních cedulí a plakátů. Do roku 1945 jsou řazeny chronologicky, poté také tématicky. Dále fond zahrnuje písmové a výtvarné plakáty, které se vztahují k repertoáru Národního divadla. Fond pozůstalostí obsahuje pozůstalosti (nebo jejich části) L. Boháče, L. Peška, M. Budíkové, J. Konstantina, R. Maturové, J. Průchy a Viléma Zítka. Výstřížkový fond je složen z výstřížků o inscenacích, zájezdech a jednotlivcích.

Od roku 2002 probíhá projekt digitalizace archivu Národního divadla. V první etapě byl veřejnosti zpřístupněn soupis všech premiér divadla v letech 1883 – 2004 včetně obsazení a alternací. Druhá etapa spočívá v doplňování těchto soupisů o další informace. V současné době je již k dispozici soupis tzv. denních cedulí za roky 1883 – 1940. Třetí etapa se soustřeďuje na doplnění premiér o digitalizované fotografie a kostýmní i scénické návrhy, pokud jsou v archivu dostupné. Zájemci mohou archiv najít na webu <http://archiv.narodni-divadlo.cz/>.

O průběhu digitalizace a soupisu archivu divadla v digitální podobě informovala vedoucí archivu Zdena Benešová na 26. světovém kongresu SIBMAS. Referát byl přijat velmi kladně a posloužil jako model při budování obdobných databází. Velké překvapení totiž vzbudil způsob zpracování tak velkého množství dat a jejich následná přehlednost pro uživatele. V archivu mělo také Národní středisko SIBMAS v roce 2000 jednu ze svých schůzí.

4 Divadelní ústav v Praze

Divadelní ústav byl založen v roce 1959 a od poloviny 70. let sídlí v Celetné ulici (Celetná 17, Praha 1), v ranně barokním Manhartském paláci. Ústav je moderní informační a vědeckou institucí, která je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR, které je jeho zřizovatelem. Činnost je upravena Rozhodnutím ministra kultury č. 12/2002 ze dne 6.3. 2002 a č. 3/2005 ze dne 5.10. 2005. Ředitele ústavu jmenuje a odvolává ministr kultury, od roku 1996 byl tímto ředitelem Ondřej Černý.

Hlavním posláním je poskytovat české i zahraniční veřejnosti komplexní informační služby z oblasti divadla a umění (performing arts) včetně opery, baletu, scénického tance, loutkového divadla a jiných forem.

Ústav se významně angažuje v oblasti mezinárodní kulturní výměny. Nejčastější formou jsou výstavy, sympozia, semináře nebo divadelní prezentace. Za nejzásadnější v oblasti mezinárodních projektů je považována organizace světové přehlídky scénografie a divadelní architektury *Pražské quadriennale*, které je pořádáno od roku 1967.

Kromě jiných aktivit zpracovává Divadelní ústav pro potřeby veřejné správy a odborné veřejnosti statistické přehledy a analytické studie v oblasti českého divadla a zveřejňuje je pravidelně na internetové stránce www.divadlo.cz/box.

Divadelní ústav je mimo jiné i sídlem několika sekretariátů národních středisek. Jedná se o mezinárodní nevládní divadelní organizace, například Mezinárodní divadelní ústav (ITI). Dále zde má svou kancelář i významný projekt Evropské unie Culture 2000, který spadá pod Institut umění.

V loňském roce byla v Divadelním ústavu založena scénografická sbírka, která bude digitálně zpracována pomocí databázového softwaru a následně propojena s ostatními databázemi pořizovanými v Divadelním ústavu. Ústav začne letos zpracovávat i rozsáhlou sbírku divadelní fotografie.

4.1 Institut umění

Institut umění je informační, poradenské, vzdělávací a produkční centrum pro oblast živého umění. Je to samostatné oddělení Divadelního ústavu založené 1. ledna 2005. Do budoucna se počítá s významným rozšířením Institutu na základě dohodnuté koncepce s Ministerstvem kultury. Institut tvoří dvě samostatné sekce – pro oblast hudby a pro oblast

tance. Taneční sekce vznikla v září roku 2006 za účelem koordinace dokumentace oboru a pořádání odborných setkání a seminářů. Konkrétním výstupem je čerstvě vydané promo DVD - *Czech Dance in Action 2006*, které obsahuje šestnáct ukázek současné české taneční tvorby různých žánrů. Je doplněno o interaktivní CD s technickou a dramaturgickou dokumentací jednotlivých choreografií a kontaktů na producenty. Činnost sekce se promítne i do ediční produkce Divadelního ústavu – je připravován titul *Poetika těla – esejistický průvodce inteligentního mladého muže po současném tanci* (autorka Nina Vangeli, edice Tanec). Hlavní činností hudební sekce byla v loňském roce práce na portálu pro oblast hudby <http://www.czechmusic.org>. V lednu 2007 byla také zpracována a vydána publikace *Czech Music Guide*, která obsahuje stručné údaje o interpretech, souborech, festivalech a organizacích a statistické údaje z oblasti hudby a kulturní politiky.

V současné době je cílem Institutu přispět k rozvoji oblasti živého umění i zvýšení společenské prestiže této oblasti. Institut podporuje výměnu informací a zkušeností mezi jednotlivými uměleckými obory a usiluje o propagaci českého umění v zahraničí. Zároveň zajišťuje účast na nadnárodních projektech kulturní spolupráce.

Prvním úkolem, který si Institut uložil a na kterém v současné době pracuje, je tvorba internetových stránek, které budou obsahovat adresáře a databáze subjektů České republiky z oblasti divadla, hudby, tance, výtvarného umění a literatury. Cílem je vytvořit komplexní informačně-dokumentační databázi pro všechny obory živého umění, která umožní propojené vyhledávání. Stránky jsou přístupné na adrese www.institutumeni.cz, součástí je i sekce věnovaná programu Culture 2000, který měl původně doménu vlastní. Adresáře budou vyhotoveny současně i v anglickém jazyce, aby databáze umožnila zároveň i vstup, vyhledávání a kontaktování českých kulturních organizací ze strany zahraničních zájemců o spolupráci. V roce 2006 se intenzivně pracovalo zejména na anglické verzi stránek, která byla ještě před koncem roku zdárně dokončena.

Kromě již zmíněného Culture 2000 přechází pod Institut umění i Česká hudební rada a realizace projektů zadaných Divadelnímu ústavu Ministerstvem kultury ČR – Česká hudba, Ceny MK ČR, Tvůrčí rezidence, Koncepce účinnější podpory profesionálního umění v letech 2007-2013 (práce na Koncepci byla dokončena v loňském roce a po schválení vládou koncem roku byla vydána v knižní podobě MK ČR).

4.2 Česká centra nevládních organizací

Organizace SIBMAS není jediná, která má na půdě Divadelního ústavu své národní středisko. Další nevládní organizací je například již zmíněný Mezinárodní divadelní ústav, což je mezinárodní divadelní organizace založená v roce 1948 v Praze. Jejím cílem je podpora výměny teoretických znalostí a praktických zkušeností v divadelním umění namezinárodní úrovni. Proto organizuje divadelní festivaly a odborné semináře nebo symposia.

Je zde i Mezinárodní organizace divadel pro děti a mládež, která byla založena roku 1966 a jejímž členem je české (dříve československé) středisko již od jejího vzniku. Pomáhá rozvoji divadla pro děti a mládež pomocí pořádání zájezdů a výměny zkušeností.

Mezinárodní organizace přidružená k UNESCO, která spojuje aktivní příznivce loutkového divadla, se jmenuje Mezinárodní unie loutkářů (UNIMA). Byla založena roku 1922 a její centrum se nachází také na půdě Divadelního ústavu.

Dále jsou zde sekretariáty Mezinárodní organizace divadelních kritiků, Sdružení českých divadelních kritiků, Mezinárodní organizace scénografů, divadelních architektů a techniků, Česká organizace scénografů, divadelních architektů a techniků, Mezinárodní organizace pro divadelní výzkum a Česká hudební rada.

4.3 Kabinet pro studium českého divadla

Jedná se o výzkumné pracoviště orientované na bohemistickou teatrologii. Oddělením Divadelního ústavu je od poloviny roku 1993 (předtím byl součástí literárněvědného ústavu Akademie věd ČR). Divadelní ústav podporuje a rozvíjí program vědeckého výzkumu historie českého divadla. V současnosti je nejvýznamnějším výstupem tohoto výzkumu projekt *České divadelní encyklopedie*. Již byly dokončeny a vydány dva svazky: *Česká divadla - Encyklopedie divadelní souborů* (redakce Eva Šormová, Praha. Divadelní ústav 2000) - hesla českých divadel působících od 17. do konce 20. století na českém území; *Český taneční slovník - Tanec, balet, pantomima* (redakce Jana Holeňová, Praha. Divadelní ústav 2001) - hesla personální a věcná, která komplexně mapují oblast českého pohybového divadla 19. a 20. století.

Dalšími publikacemi jsou bibliografické slovníky. Konkrétně *Starší české divadlo* (redakce Alena Jakubcová, rok vydání 2007; zpracovává biografie osobností divadelní kultury na českém území od středověku do konce 18. století, zaměřuje se na významné druhy divadla a divadelních profesí); *Hudební divadlo v 19. století* (redakce Jitka Ludvová, rok

vydání 2006; zpracovává osobnosti zpěvoherního a tanečního divadla na českém území v 19. století, zahrnuje také hesla divadelních umělců jiných národností, činných v prostoru českých zemí); *Činoherní divadlo v 19. století* (redakce Eva Šormová, Věra Veľemanová; pokrývá oblast činoherního divadla v do roku 1862).

Neméně důležitou publikací Kabinetu je teoreticko-historický čtvrtletník *Divadelní revue*, vydávaný od roku 1990, který je určen zájemcům o české divadlo. Každé číslo obsahuje původní studie a eseje, encyklopedická hesla, recenze odborné literatury, historické materiály a dokumenty včetně neznámých nebo málo známých dramatických textů. Časopis je distribuován Divadelním ústavem, odpovědný redaktor je Štěpán Otčenášek a o předplatné se stará Tereza Chalupová. V prodeji je v knihkupectví Prospero v budově Divadelního ústavu, a v knihkupectví Fišer.

Kromě již zmíněných projektů jsou zpracovávány i další výzkumné úkoly (například scénografie 20. století, hudebně-dramatická tvorba 18. a 19. století, česko-ruské divadelní vztahy a další).

Kabinet je také členem Mezinárodní federace pro divadelní výzkum (IFTR). Účastní se proto odborných konferencí pořádaných touto organizací. Ve spolupráci s ní připravil již tři symposia, která se konala v Praze v návaznosti na Pražské Quadriennale. První z nich se uskutečnilo v roce 1995 na téma „Scénografie - průsečík divadla a výtvarných umění“. Druhé bylo na téma „Divadlo v postmoderní době“ a proběhlo v roce 1999. Vybrané příspěvky byly zakomponovány do sborníku *Space and Theatre Stage*, publikovaného v roce 2000 (pouze anglická verze). Třetí symposium v roce 2003 mělo jako hlavní téma „Patronage, Spectacle and the Stage“. Vybrané příspěvky byly publikovány ve stejnojmenném sborníku v roce 2006 (opět pouze anglická verze).

4.4 Publikace Divadelního ústavu

Divadelní ústav je největším nakladatelstvím divadelní literatury v České republice. Ročně zde vyjde přibližně 15 titulů, včetně divadelních her.

Jsou vydávány v edicích *České divadlo* a *Světové divadlo* (původní i přeložené práce z oblasti teorie, historie, dramaturgie apod.), *Současná hra* (překlady zahraničních dramatických textů, určeno především profesionálním divadelníkům) a *Divadelní hry*. Mezi další knižní publikace patří překlady současných českých divadelních her do anglického

jazyka - edice *New Czech Play* (v současné době obsahuje tři hry, v edici vychází jeden svazek ročně). Dále vychází ročenka *Divadlo v České republice* (jde o sumarizaci dat příslušné divadelní sezóny a informace o českém divadle v zahraničí) a adresář divadel, souborů, scén, agentur, festivalů, škol a divadelních institucí *Divadelní adresář* (existuje i v anglické verzi). Ústav vydává i publikace mimo již zmíněné edice. Některé z nich byly zmíněny výše, z dalších je to například *Miscellanea theatraia - Sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám* (uspořádala a redigovala Eva Šormová a Michaela Kuklová, vydáno 2005), *Souřadnice divadla: Antologie textů současné německé divadelní teorie* (editor Jan Roubal, vydáno 2005), *Fenomén Lébl 2 aneb Dobře se spolu bavít - spánembohem!* (Vlasta Smoláková) a další.

Mezi periodika patří již zmíněná *Divadelní revue* a k propagaci českého divadla za hranicemi České republiky slouží časopis *Czech Theatre*, který vychází od roku 1991. Dále Divadelní ústav vydává i pravidelné *Výroční zprávy*, které jsou od roku 1999 dostupné i on-line. Od roku 1998 vycházel v tištěné podobě *Informační servis*. Jeho distribuce však byla v červnu 2004 ukončena a od září téhož roku je pouze v elektronické podobě, která je zdarma přístupná na adrese <http://www.divadlo.cz/infoservis>. Periodicita je 10x ročně, stejně jako tomu bylo u tištěné verze, i obsah zůstal zachován v původním konceptu.

V edici České divadlo je na letošní rok plánována publikace *Divadlo v bariérách normalizace* (František Černý), v edici Světové divadlo vyjdou letos *Vybrané stati* (Vsevolod Mejerchold) a *Pohled do hlouby* (pracovní název, autor Arnold Aronson). Edice Divadelní hry bude obohacena o *Hry* (Bernard-Maria Koltès) a *Hry 3* (Thomas Bernhard), edice Současná hra o hru *Antonín mi prodal svůj osud* (Sony Labou Tansi). Z mimoedičních publikací zmíním například aktualizované české vydání *Operního lexikonu* Horsta Seegra.

4.5 Informační centrum na internetu

Aktuální informace o divadle v České republice a v zahraničí poskytuje Divadelní ústav prostřednictvím dvou kanálů – jedním z nich je měsíční elektronický Informační servis, druhým pak Informační centrum českého divadla na internetu. Jedná se o webový portál, který je přístupný v české (www.divadlo.cz) a anglické (www.theatre.cz) verzi.

Pomocí internetu propaguje Divadelní ústav také českou divadelní kulturu v zahraničí. Slouží mu k tomu informační internetový čtvrtletník o současném českém divadle *Theatre.cz Quaterly Bulletin*. Zároveň je vydáván i internetový *Czech Theatre*

Production and Project Catalogue. Podává základní informace o inscenacích a projektech, které byly Divadelním ústavem doporučeny k prezentaci v zahraničí.

Další elektronickou informační službou, kterou provozuje Divadelní ústav, je Infopult. Je to otevřený informační zdroj pro širokou veřejnost. Na adrese <http://www.divadlo.cz/infopult> najdeme připravený formulář pro odeslání dotazu a zároveň i archiv odpovědí. Je možné pokládat dotazy z oblasti českého a zahraničního divadla, i k činnostem samotného Divadelního ústavu. Zpracování se ujmu odborní pracovníci ústavu, s pomocí dostupných zdrojů a fondů ho zodpoví a odpověď odešlou tazateli e- ailem. Dle vlastního uvážení ji případně zařadí i do archivu odpovědí.

4.6 Prospero

Toto knihkupectví, specializované na divadelní literaturu, je již delší dobu součástí Divadelního ústavu. Poskytuje široký výběr českých i cizojazyčných divadelních publikací, divadelní hry, knihy o hercích, divadelní noviny a časopisy, CD, audiokazety a videokazety s divadelní tematikou. Vedle divadelní literatury zde nalezneme i příbuznou, především filmovou literaturu. Je zde i předprodej vstupenek na kulturní akce (knihkupectví Prospero je registrovaným prodejcem firmy TicketArt). Kromě kamenného obchodu, který je jediný s divadelním zaměřením, kde pracuje pouze odborně vyškolený personál, je možné knihy zakoupit i prostřednictvím e-shopu na stránce <http://bookshop.divadlo.cz/>.

4.7 Kyliánova nadace

Byla založena v roce 1990 v Haagu (Nizozemsko) českým tanečníkem, choreografem a baletním ředitelem Jiřím Kyliánem. Za cíl si dala seznamovat odbornou veřejnost s vývojem a současností tance v zahraničí a propagovat taneční umění České republiky a jeho tvůrce v zahraničí.

V roce 1991 byl zahájen tříletý projekt vzájemné spolupráce mezi Nizozemskem a Českou republikou v oblasti tance, baletu a divadla. Šlo o projekt v rámci akce nizozemské vlády na podporu kultury v zemích bývalého východního bloku. Jeho zásluhou bylo založeno v prostorách Divadelního ústavu informační, konzultační a dokumentační středisko pro profesionální tanec a balet. Kyliánova nadace poskytuje poradenskou činnost, informace o konkurzech do divadelních souborů a tanečních skupin a kontakty na školy, kurzy

a semináře, interpretační a choreografické soutěže nebo festivaly apod.

Nadace se vedle organizování výměnných kulturních akcí a stáží studentů i pedagogů zaměřila zejména na zřízení rozsáhlé taneční videotéky. Tato unikátní sbírka, jejímž jádrem jsou záznamy představení největších současných světových choreografů (např. Hans van Manen, William Forsythe, Christopher Bruce, a další), se samozřejmě neustále rozrůstá o nové tituly. Zájemci zde najdou záznamy představení choreografů českých kamenných divadel, nezávislé scény, přehlídek českého scénického tance, tanečních technik, profilové kazety českých i zahraničních souborů, rekonstrukce historicky významných choreografií, původní tanečně-filmovou a televizní tvorbu, muzikály, český i světový folklór a další. Je zde i téměř kompletní choreografické dílo Jiřího Kyliána. Jedná se o záznamy (většinou světové unikáty), které vlastní pouze tato nadace.

Kromě videotéky je ve fondech Kyliánovy nadace odborná taneční literaturu (česká i cizojazyčná), divadelní programy, taneční časopisy, rukopisy, diplomové práce, skripta, slovníky a další dokumenty.

Videozáznamy a ostatní fondy nadace jsou přístupné pouze prezenčně.

4.8 Současný stav

Původní pracoviště Institutu umění za dva roky svého působení prokázalo svou opodstatněnost, ovšem ukázalo se, že hierarchická podřízenost Divadelnímu ústavu se při veřejné prezentaci jeví nelogická a obtížně vysvětlitelná, a proto přistoupil ústav k radikálnímu kroku. Na návrh Divadelního ústavu byl v dubnu 2007 vydán rozhodnutím ministra kultury ČR dodatek ke statutu této organizace. V této souvislosti došlo i ke změně – organizace ponese nově název **Institut umění - Divadelní ústav**.

Hlavním důvodem této změny bylo, že dosavadní název již neodpovídal skutečné šíři záběru ústavu. Ten se již několik let věnuje i činnostem, které sahají nad rámec oblasti divadla. Víze tohoto vývoje, jejímž autorem je bývalý ředitel ústavu Ondřej Černý, byla již zmíněna v "Koncepti rozvoje Divadelního ústavu 2004 - 2009". Návrh na rozšíření statutu a změnu názvu byl projednán i se zřizovatelem.

Informační, dokumentační a odborné služby a vědecká i publikační činnost z oblasti divadla, které ústav poskytoval již několik desítek let, nebudou těmito změnami v žádném případě omezeny, naopak tyto činnosti budou neustále prohlubovány a rozšiřovány.

S novým jménem a koncepcí bude mít ústav i nového ředitele. Dne 20. 4. 2007 vypsalo Ministerstvo kultury ČR výběrové řízení na obsazení místa Ředitel/ka Institutu umění - Divadelního ústavu. Nový ředitel musí předložit mimo jiné svoji koncepci rozvoje Institutu umění – Divadelního ústavu na období 2007 - 2012 (s důrazem na rozšíření dosavadní činnosti) a ačkoli bude zvolen na dobu neurčitou, po 4 letech bude zřizovatel požadovat obhájení koncepce na další období.

4.9 Knihovna Divadelního ústavu

Knihovna Divadelního ústavu má jako svůj hlavní cíl shromažďování, zpracovávání, uchovávání a přístupňování bohemistické divadelní literatury (veškeré monografie i periodika), i divadelní literatury ze zahraničí (výběrově). Informační systém knihovny patří do struktury Divadelního ústavu a jeho aktivity přímo navazují na činnost bibliografického a dokumentačního oddělení.

4.9.1 Historie knihovny

Knihovna Divadelního ústavu vznikla koncem 50. let minulého století. Základem fondů knihovny byla sbírka strojopisných divadelních her z majetku znárodněných divadelních agentur a rozmnožené texty Československého divadelního a literárního jednatelství (dnes Dilia). V roce 1975 se Knihovna Divadelního ústavu sloučila se Scénografickým ústavem, a tím své fondy obohatila o teatralia jeho scénografické knihovny. Dnes je tato veřejná specializovaná knihovna jednou z několika největších evropských knihoven zaměřených na oblast divadla.

4.9.2 Fond knihovny

Knihovní fond obsahuje cca 11 6000 svazků, zejména odborné divadelní literatury a divadelní texty, dále také literaturu příbuzných oborů. Přístup k fondu je zajišťován systémem klasického i on-line katalogu. Klasické katalogy jsou v knihovně jmenné, názvové, předmětové a systematické. OPAC knihovny je v systému KP-Win.

Nové přírůstky do fondu knihovny (ročně je jich cca 1 200) přibývají zejména prostřednictvím nákupu. Z menší části potom výměnou mezi knihovnami nebo dary od fyzických osob nebo institucí. Co se týče zahraničních materiálů, které se obtížněji

shánějí, využívá knihovna pomoci Mezinárodního divadelního ústavu a jiných mezinárodních divadelních organizací.

Fond divadelních textů

Knihovna má více než 69 000 textů divadelních her (včetně duplikátů) v různých variantách, vydáních, úpravách a překladech. Snahou je soustředit všechna česká vydání divadelních her, protože se často liší například unikátními textovými úpravami autora, případně obsahují cenné doslovy či předmluvy.

Dále jsou zde převzaté texty někdejších agentur, rozmnožené texty divadelních her vydávaných agenturami, nebo také rozmnožovaných divadly pro vlastní potřebu. Dle možností je fond doplňován cizojazyčnými překlady divadelních her českých autorů. Díla zahraničních autorů jsou přítomna často i v jazyce originálu. V původní verzi jsou také kritická vydání děl klasiků a významná díla moderních renomovaných autorů světového divadla. Doplnkově jsou do fondu zařazovány rozhlasové a televizní hry.

Fond odborné divadelní literatury

Má téměř 36 000 svazků domácí i zahraniční odborné literatury (soudobé i historické). Velmi dlouho je doplňován i fond všeobecných a speciálních encyklopedií, slovníků a bibliografií pro informační službu uživatelům. Obsahuje výběrově i literaturu hraničních oborů - výtvarné umění, hudba, architektura, etnografie, film, rozhlas, televize apod. Samozřejmostí jsou publikace Divadelního ústavu, kterých bylo vydáno přes 500.

Fond periodik

Fond obsahuje cca 10 000 svazků současných i zaniklých časopisů. Ročně přijde do knihovny přibližně 70 titulů českých a slovenských časopisů a 55 titulů časopisů cizojazyčných.

Dále má knihovna také Fond kabaretních výstupů a písniček, Fond kostýmních grafických listů a Fond hudebnin (zejména klavírní výtahy oper a operet).

4.9.3 Oddělení knihovny

oddělení služeb - evidence čtenářů, zprostředkování bibliograficko-informačních služeb, katalogy a příruční knihovna přístupná čtenářům

půjčovna - dle donesených signatur, které si čtenář najde v katalogu knihovny, jsou nalezeny požadované dokumenty, které mohou být zapůjčeny prezenčně nebo absenčně

oddělení časopisů a studovna - jednotlivá čísla periodik z posledního roku a vybrané svázané ročníky, knihy z příruční knihovny – vše k zapůjčení pouze prezenčně

4.9.4 Katalogy a kartotéky

Jsou zde jmenné autorské a názvové katalogy (rozšiřování názvového bylo zastaveno v r. 1998). Nové přírůstky lze najít dle názvu pouze v elektronickém katalogu. Odborná naučná literatura je zpracována v katalogu jmenném, předmětovém a systematickém podle vlastního třídění knihovny. Tvorba předmětového a systematického katalogu byla zastavena v roce 1998, nadále lze dle těchto hledisek vyhledávat dokumenty pouze v el. katalogu. Pro fond časopisů, hudebnin, kabaretních textů a kostýmních listů jsou budovány katalogy samostatné. Všechny záznamy el. katalogu jsou zpřístupněny na webu knihovny přes OPAC.

4.9.5 Služby

Výpůjčky - pouze registrovaným čtenářům knihovny. Uživatelem knihovny se může stát občan ČR po zaplacení registračního poplatku - 200 Kč, studenti 120 Kč. Zájemci s trvalým pobytem mimo ČR musí složit kauci 500 Kč, která je jim po vyrovnání všech pohledávek vrácena. Legitimace platí rok od data vystavení a na další roky se musí obnovovat.

Publikace se půjčují na dobu čtyř týdnů, pokud není stanoveno jinak, přičemž lze lhůtu před jejím uplynutím prodloužit maximálně o jeden měsíc.

MVS - meziknihovní výpůjční služba pro mimopražské čtenáře, na základě klasické nebo elektronické žádanky

Čítárna - studium knih určených k prezenční výpůjčce

Reprografické služby - žadatel je hradí podle příslušného ceníku, obsluhovat xerox mohou uživatelé sami. Je možné získat i elektronické kopie nebo kopie článků z časopisů, které nejsou ve fondu knihovny, a to prostřednictvím služeb Virtuální polytechnické knihovny.

5 Závěr

Tato práce shrnula informace o francouzské organizaci SIBMAS a také o některých institucích, které jsou jejími členy. Činnost této organizace velmi významně ovlivňuje aktivity členských institucí, které mají díky ní možnost například konzultovat své problémy s dalšími členy, a tím dospět k jejich efektivnějším řešením. Na základě kooperace mohou také organizovat různé akce, na které by neměly dostatek financí nebo jiných prostředků, pokud by se na nich měly podílet samy. Činnost SIBMAS je tedy důležitá pro všeobecný rozvoj divadelního knihovnictví i šíření povědomí o divadelních knihovnách, muzeích a archivech mezi širokou veřejností.

V průběhu psaní jsem narazila i na další organizaci, která sdružuje divadelní knihovny, muzea a archivy a koordinuje jejich činnost. Jedná se o americkou „Theatre Library Association“. Bylo by jistě zajímavé popsat činnost i této organizace a porovnat její aktivity a členské instituce se SIBMAS, bohužel to však není možné, protože to by již přesáhlo rámec zadání i rozsahu této bakalářské práce. Toto téma by však mohlo posloužit pro inspiraci dalším studentům a věřím, že se v budoucnu najde někdo, kdo ho opravdu zpracuje.

V této bakalářské práci se mi myslím podařilo splnit její zadaný cíl – tj. seznámit veřejnost s organizací SIBMAS a jejími členy i aktivitami. Upozornila jsem na zajímavé sbírky divadelních materiálů institucí v České republice i zahraničí, a také na některé projekty uskutečněné v rámci jejich kooperace.

Dalším zjištěním, které bych ráda zdůraznila, je fakt, že na oficiálních stránkách SIBMAS i národního střediska lze najít řadu nepřesností nebo zastaralých údajů. Konkrétně v adresáři členských institucí ve světě se například často objevuje chybně napsaný název, což může mást návštěvníky stránek, kteří potom hledají neexistující instituci. Na českých stránkách musím zmínit například chybně napsaná velká písmena v názvu „Konzervatoř Duncan centre“ a člena národního střediska „Ústav divadelní a filmové vědy FF MU“, který nejenom že již není členem (podle informací z příspěvku H. Hantákové na konferenci v Seči), ale dokonce ani neexistuje (na FF MU je dnes zvláště „Ústav filmu a audiovizuální kultury“ a „Kabinet divadelních studií při semináři estetiky“). Jelikož se jedná o mezinárodní organizaci, bylo by myslím vhodné, aby se správě těchto stránek věnovalo více pozornosti.

Použitá literatura

- 1) Akademie múzických umění v Praze. *Akademie múzických umění v Praze* [online]. c2006 [cit. 2007-04-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.amu.cz/>>.
- 2) Akademie múzických umění v Praze. *Knihovna DAMU* [online]. c2006 [cit. 2007-05-05]. Dostupný z WWW: <http://www.amu.cz/?r_id=1320>.
- 3) La Bibliothèque nationale de France. *La Bibliothèque nationale de France* [online]. Paris : Bibliothèque nationale de France, 2006-2007 [cit. 2007-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.bnf.fr>>.
- 4) Burcardo Library and Theatre Collection. *Burcardo Library and Theatre Collection* [online]. Rome: Burcardo Library and Theatre Collection, [2006], Latest update October 26, 2006 [2007-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.burcardo.org/english/index.html>>.
- 5) Centrum experimentálního divadla (Brno, Česko). *Centrum experimentálního divadla* [online]. Brno : Centrum experimentálního divadla, c2002 [cit. 2007-04-11]. Dostupný z WWW:<<http://www.ced-brno.cz/>>
- 6) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav* [online]. Praha: Divadelní ústav, c2001 [cit. 2006-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://divadelni-ustav.cz/>>.
- 7) Divadelní ústav (Praha, Česko). Institut umění. *Institut umění* [online]. c2007 [cit. 2007-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.institutumeni.cz>>.
- 8) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Zprávy divadelního ústavu 1994 : květen - červen*. Redigují Jana Machalická a Marie Boková. Praha : Divadelní ústav, 1994. 47 s.
- 9) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Zprávy divadelního ústavu 1993 : listopad - prosinec*. Redigují Jana Machalická a Marie Boková. Praha : Divadelní ústav, 1993. 47 s.
- 10) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav výroční zpráva za rok 2001*. Editor Ondřej Černý; redaktor Vlasta Smoláková. Praha : Divadelní ústav, 2002. 35 s. ISBN 80-7008-138-4.
- 11) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav výroční zpráva za rok 2002*. Editor Ondřej Černý; redaktor Olga Plchová. Praha : Divadelní ústav, 2003. 66 s. ISBN 80-7008-150-3.
- 12) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav výroční zpráva za rok 2003*. Editor Ondřej Černý; redaktor Olga Plchová. Praha : Divadelní ústav, 2004. 71 s. ISBN 80-7008-168-6.
- 13) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav výroční zpráva za rok 2004*. Editor Ondřej Černý; redaktor Olga Plchová. Praha : Divadelní ústav, 2005. 70 s. Dostupný z WWW: <<http://www.divadelni-ustav.cz/doc/du/vyrzprava2004.pdf>>. ISBN 80-7008-181-3.

- 14) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav výroční zpráva za rok 2005*. Editor Ondřej Černý; redaktor Olga Plchová. Praha : Divadelní ústav, 2006. 88 s. Dostupný z WWW: <<http://www.divadelni-ustav.cz/doc/du/vyrzprava2005.pdf>>. ISBN 80-7008-195.
- 15) Divadelní ústav (Praha, Česko). *Divadelní ústav výroční zpráva za rok 2006*. Editor Ondřej Černý; redaktor Olga Plchová. Praha : Divadelní ústav, 2007. 87 s. Dostupný z WWW: <<http://www.divadelni-ustav.cz/doc/du/vyrzprava2006.pdf>>. ISBN 978-80-7008-207-2.
- 16) Divadelný ústav (Bratislava, Slovensko). *Divadelný ústav Bratislava : výskumné, dokumentačné a informačné stredisko divadelnej kultúry na Slovensku*. Redaktor Zuzana Uličianska. Bratislava : Divadelný ústav, 1999. [16] s.
- 17) Divadelný ústav (Bratislava, Slovensko). *Divadelný ústav Bratislava* [online]. Bratislava : Divadelný ústav, 2004-2007 [cit. 2007-04-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.theatre.sk/sk/00/index.htm>>.
- 18) Divadlo J.K. Tyla (Plzeň, Česko). *Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni* [online]. c2007 [cit. 2007-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.djkt-plzen.cz>>.
- 19) HANTÁKOVÁ, Helena. České středisko SIBMAS, Sdružení divadelních knihoven, muzeí a archivů. In *Knihovny současnosti : Sborník ze 14. konference, konané ve dnech 12. - 14. září 2006 v Seči u Chrudimi*. Brno : Sdružení knihoven ČR, 2006. s. 403-407. Dostupný z WWW: <<http://www.stk.cz/sec/sec2006hantakova.pdf>>. ISBN 80-86249-41-7.
- 20) Harvard College Library. *Harvard College Library* [online]. c2006 , Page Last Reviewed: March 15, 2007 [cit. 2007-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://hcl.harvard.edu/>>.
- 21) International Association of Libraries and Museums of the Performing Arts. *SIBMAS – International Association of Libraries and Museums of Performing Arts* [online]. [2005-] [cit. 2006-04-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.sibmas.org/English/sibmas.html>>.
- 22) International Association of Libraries and Museums of the Performing Arts. Národní středisko SIBMAS (Česko). *SIBMAS - Mezinárodní organizace divadelních knihoven a muzeí* [online]. Praha: Divadelní ústav, c2001 [cit. 2006-04-12]. Dostupný z WWW: <<http://divadlo.cz/sibmas/>>.
- 23) Janáčkova akademie múzických umění. *Janáčkova akademie múzických umění* [online]. 2004 [cit. 2007-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.jamu.cz>>.
- 24) *Katedra divadelní vědy* [online]. Praha : Katedra divadelní vědy, c2005 [cit. 2007-04-08]. Dostupný z WWW: <<http://dv.ff.cuni.cz/>>.
- 25) Konzervatoř Duncan centre (Praha, Česko). *Konzervatoř Duncan centre* [online]. [2005] [cit. 2007-05-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.duncanct.cz>>.
- 26) Městská knihovna (Praha, Česko). *Městská knihovna v Praze* [online]. [2005] , Poslední aktualizace 14. 5. 2007 [cit. 2007-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mlp.cz>>.

- 27) Moravské zemské muzeum (Brno, Česko). *Moravské zemské muzeum* [online]. [2002], Poslední aktualizace: 9.5.2007 [cit. 2007-05-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.mzm.cz/>>.
- 28) Muzeum loutkářských kultur (Chrudim, Česko). *Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi* [online]. 2003, poslední aktualizace 2.5. 2007 [cit. 2007-05-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.puppets.cz/>>.
- 29) Národní divadlo (Praha). *Národní divadlo* [online]. [2005] [cit. 2007-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://archiv.narodni-divadlo.cz/>>.
- 30) Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (Praha, Česko). *NIPOS : Národní informační a poradenské středisko pro kulturu* [online]. Praha : Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2006 [cit. 2007-04-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.nipos-mk.cz/>>.
- 31) National Library of Australia. *National Library of Australia* [online]. 1999-2005 [cit. 2007-04-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.nla.gov.au>>.
- 32) Národní muzeum (Praha, Česko). *Národní muzeum - víc než dotek historie* [online]. [2006] [cit. 2007-05-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.nm.cz>>.
- 33) Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet. *Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet* [online]. Budapest : Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, 2005 [cit. 2007-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.oszmi.hu>>.
- 34) RODENHUIS, W, BALK, C. Documenting the performing arts: an interview with Dr. Claudia Balk, President of SIBMAS. *IFLA Journal*. 2002, vol. 28, no. 4, s. 198-200.
- 35) Shakespeare Birthplace Trust. *Shakespeare Birthplace Trust* [online]. c2004 [cit. 2007-04-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.shakespeare.org.uk>>.
- 36) Slezské zemské muzeum (Opava, Česko). *Slezské zemské muzeum* [online]. [2003] [cit. 2007-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.szmo.cz>>.
- 37) St.Petersburg State Museum of Theatre and Music. *Saint Petersburg State Museum of Theatre and Music* [online]. c2003-2006 [cit. 2007-05-01]. Dostupný z WWW: <http://www.theatremuseum.ru/eng/index_eng.html>.
- 38) Univerzita Karlova. Filosofická fakulta. Katedra divadelní vědy. *Katedra divadelní vědy* [online]. c2005 [cit. 2007-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://dv.ff.cuni.cz>>.

